

Univerzita Pardubice
Fakulta ekonomicko-správní

Hlavní směry finanční politiky obcí

Bc. Michaela Šiklová

Diplomová práce

2011

Podklad pro zadání

Prohlašuji:

Tuto práci jsem vypracovala samostatně. Veškeré literární prameny a informace, které jsem v práci využila, jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

Byla jsem seznámena s tím, že se na moji práci vztahují autorská práva a povinnosti vyplývající ze zákona č. 121/2000, Sb., autorský zákon, zejména se skutečností, že Univerzita Pardubice má právo na uzavření licenční smlouvy o užití této práce jako školního díla podle § 60 odst. 1 autorského zákona, a s tím, že pokud dojde k užití této práce, mnou bude poskytnuta licence o užití jinému subjektu, je Univerzita Pardubice oprávněna ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložila, a to podle okolností až do jejich skutečné výše.

Souhlasí s prezenčním zpřístupněním své práce v Univerzitní knihovně.

V Pardubicích dne 22.8.2011

Michaela Šiklová

PODĚKOVÁNÍ

Touto cestou bych chtěla poděkovat svému vedoucímu bakalářské práce Ing. Robertu Baťovi, Ph.D. a Miloši Charbuskému, CSc. za poskytnuté informace, cenné rady a konzultace, které mi pomohly při zpracování práce.

Michaela Šiklová

SOUHRN

Diplomová práce se zabývá postavením a fungováním územní samosprávy v České republice. Popisuje také problematiku obecních rozpočtů.

První část přibližuje údaje a informace, které se týkají hospodaření měst a obcí. Je zde vysvětlen i způsob financování činností v municipalitách. Následuje popis zvolené metody pro porovnávání hospodaření obcí.

Práce dále charakterizuje hospodaření obcí pomocí zvolené metody – bonity obcí. Pro zkoumání byl zvolen mikroregion – Svazek obcí pod Kunětickou horou.

V závěru je zhodnocena ekonomická situace zvolených obcí.

KLÍČOVÁ SLOVA

hospodaření, obec, příjmy, rozpočet, Svazek obcí pod Kunětickou horou, výdaje

TITLE

The main tendency of financial policy community

ABSTRACT

This dissertation is about status and functioning of local government in the Czech Republic. It also describes the problems of municipal budgets. The first part brings data and information relating to the management of the towns and cities. It explains the way in financing activities municipalities. A description of the method chosen for comparing the finances of municipalities. The work further characterizes the farming community using the selected method - the creditworthiness of municipalities. Was chosen to investigate the micro-region - Svazek obcí pod Kunětickou horou. At the end of the economic situation is evaluated selected municipalities.

KEYWORDS

economy, municipality, receipts, budget, Svazek obcí pod Kunětickou horou, expenditures

Obsah

<u>Úvod.....</u>	<u>10</u>
<u>1 Finanční systém obcí.....</u>	<u>12</u>
<u>1.1 Pojem obec.....</u>	<u>12</u>
<u>1.1.1 Druhy obcí v České republice.....</u>	<u>12</u>
<u>1.1.2 Orgány obce.....</u>	<u>13</u>
<u>1.2 Rozpočet obce.....</u>	<u>14</u>
<u>1.3 Rozpočtový proces.....</u>	<u>16</u>
<u>1.4 Peněžní operace.....</u>	<u>19</u>
<u>1.4.1 Příjmy rozpočtu obce.....</u>	<u>19</u>
<u>1.4.2 Výdaje rozpočtu obce.....</u>	<u>24</u>
<u>1.4.3 Financování příjmových a výdajových operací.....</u>	<u>26</u>
<u>1.5 Majetek obce.....</u>	<u>27</u>
<u>2 Metoda pro hodnocení hospodaření obcí.....</u>	<u>29</u>
<u>2.1 Bonita obcí.....</u>	<u>29</u>
<u>2.2 Složky bonity obcí.....</u>	<u>31</u>
<u>2.3 Postup pro stanovení bonity obce.....</u>	<u>31</u>
<u>2.4 Ukazatelé bonity.....</u>	<u>34</u>
<u>2.4.1 Finanční bonita</u>	<u>34</u>
<u>2.4.2 Majetková bonita.....</u>	<u>35</u>
<u>2.4.3 Rozvojová bonita.....</u>	<u>36</u>
<u>2.4.4 Vazby mezi dílčími bonitami.....</u>	<u>38</u>
<u>2.5 Metoda výpočtu bonity.....</u>	<u>39</u>
<u>3 Charakteristika vybraného území a výpočet dílčích bonit.....</u>	<u>41</u>
<u>3.1 Profil Svazku obcí pod Kunětickou horou.....</u>	<u>41</u>

<u>3.2 Popis obcí.....</u>	<u>45</u>
<u>3.2.1 Borek</u>	<u>45</u>
<u>3.2.2 Bukovina nad Labem</u>	<u>45</u>
<u>3.2.3 Čeperka</u>	<u>45</u>
<u>3.2.4 Dříteč</u>	<u>45</u>
<u>3.2.5 Hrobice</u>	<u>46</u>
<u>3.2.6 Kunětice</u>	<u>46</u>
<u>3.2.7 Libišany</u>	<u>46</u>
<u>3.2.8 Němčice.....</u>	<u>46</u>
<u>3.2.9 Opatovice nad Labem</u>	<u>47</u>
<u>3.2.10 Podůlšany.....</u>	<u>47</u>
<u>3.2.11 Ráby.....</u>	<u>47</u>
<u>3.2.12 Srch</u>	<u>48</u>
<u>3.2.13 Staré Hradiště</u>	<u>48</u>
<u>3.2.14 Staré Ždánice.....</u>	<u>49</u>
<u>3.2.15 Stéblová.....</u>	<u>49</u>
<u>3.2.16 Újezd u Sezemic.....</u>	<u>49</u>
<u>3.3 Aplikace vybraných ukazatelů finanční bonity na zvolených obcích</u>	<u>49</u>
<u>3.4 Aplikace vybraných ukazatelů majetkové bonity na zvolených obcích</u>	<u>53</u>
<u>3.5 Aplikace vybraných ukazatelů rozvojové bonity na zvolených obcích</u>	<u>56</u>
<u>3.6 Celková bonita obcí.....</u>	<u>61</u>
<u>Závěr.....</u>	<u>65</u>
<u>Použitá literatura.....</u>	<u>67</u>
<u>Seznam tabulek.....</u>	<u>69</u>
<u>Seznam obrázků.....</u>	<u>70</u>
<u>Seznam zkratk.....</u>	<u>71</u>

<u>Seznam příloh.....</u>	<u>72</u>
---------------------------	-----------

Úvod

V systému veřejné správy České republiky mají obce, základní územní samosprávné celky, své nezastupitelné místo. Hájí zájmy a preference občanů, nesou odpovědnost za zajišťování veřejných statků a služeb pro občany, mají také vliv na sociálně ekonomický rozvoj daného území.

Tyto úkoly není možné naplňovat bez dostatečných finančních prostředků. Právě efektivní způsob hospodaření s těmito prostředky se poté odráží v kvalitě poskytovaných služeb a v péči o obec a občany.

Z každoročních zpráv o vývoji zadluženosti obcí vyplývá, že se zadluženost u některých obcí zvyšuje a že narůstá počet dalších zadlužených obcí. Největší vliv na tuto skutečnost má to, že územní samosprávné celky čím dál častěji a v čím dál větších objemech přijímají úvěry. Každá obec by měla kontrolovat, jakým způsobem tyto prostředky ovlivňují celkové hospodaření.

Cílem práce je přiblížit ekonomickou situaci obcí v České republice.

K naplnění záměru práce byly stanoveny následující dílčí cíle:

1. vymezit postavení a význam municipalit;
2. zvolit vhodnou metodu pro porovnávání hospodaření obcí;
3. charakterizovat hospodaření obcí pomocí zvolené metody;
4. zhodnotit ekonomickou situaci daných obcí.

Teoretické část se bude věnovat postavení územní samosprávy v oblasti veřejné správy a veřejných rozpočtů. Budou vysvětleny základní pojmy, které souvisejí s danou problematikou, rozebrány základní principy finančního hospodaření obcí. V další kapitole bude popsána vybraná metoda hodnocení obcí. V praktické části bude zvolená metoda

hodnocení obcí aplikována na vybraný vzorek obcí a bude zhodnocena ekonomická situace územních samosprávných celků.

1 Finanční systém obcí

1.1 Pojem obec

Problematika obcí je vymezena zákonem č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení). Podle tohoto zákona je *obec základním územním samosprávným společenstvím občanů, tvoří územní celek, který je vymezen hranicí území obce.*¹

Z této definice vyplývají tři základní znaky obce:

- území (územní celek);
- občané (osoby s trvalým nebo přechodným pobytem, osoby s čestným občanstvím, právnické osoby, podnikatelé, kteří působí na území obce);
- právo na samosprávu (na katastrálním území obce).

Působnost obce můžeme charakterizovat jako souhrn úkolů, resp. okruh otázek, které určitá organizace projednává, rozhoduje o nich a za jejich řešení nese odpovědnost.

Působnost obce dělíme na vlastní a přenesenou působnost. Vlastní (samostatná) působnost se týká záležitostí, které obec sama spravuje jako veřejno-právní korporace. Jedná svým vlastním jménem a na vlastní zodpovědnost². Přenesená působnost znamená vykonávání státní správy, která byla na obec přenesena.³

1.1.1 Druhy obcí v České republice

V České republice máme tyto druhy obcí⁴:

- *obce, které nejsou městy;*
- *města (obce, které mají nad 3000 obyvatel, pokud tak stanoví předseda Poslanecké sněmovny);*

¹ Zákon č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení), ve znění pozdějších předpisů, § 1.

² Zákon č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení), ve znění pozdějších předpisů, § 35.

³ Zákon č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení), ve znění pozdějších předpisů, § 61.

⁴ Peková, J., Pilný, J., Jetmar, M.: Veřejná správa a finance veřejného sektoru. Praha: ASPI, 2005, s. 107.

- *obce s pověřenými obecními úřady a obce s rozšířenou působností (zabezpečují výkon státní správy nad rámec přenesené působnosti);*
- *statutární města (města se zvláštním postavením, jejich území se může členit na městské obvody nebo městské části s vlastními orgány samosprávy);*
- *Hlavní město Praha;*
- *městyse (pokud tak na návrh obce stanoví předseda Poslanecké sněmovny).*

1.1.2 Orgány obce

V demokratických zemích, a tedy i v České republice, se na municipální úrovni využívají dva typy orgánů⁵:

1. Volené orgány, které jsou složené z volených zástupců občanů, mohou být doplňovány dobrovolnými orgány, v nichž dobrovolně pracují členové – občané. Volené orgány zpracovávají hospodářskou a rozpočtovou strategii, která se týká rozvoje obce, stanoví cíle municipální politiky a nástroje dosažení cílů, provádějí také kontrolu výkonných orgánů.

2. Výkonné orgány, tj. odbory s placenými odbornými (jmenovanými) zaměstnanci.

Základním obecním orgánem je obecní zastupitelstvo, které je voleno na čtyřleté volební období v komunálních volbách. Počet členů je závislý na počtu obyvatel a velikosti územního obvodu obce. Pro statutární město Pardubice, které je tématem mé práce, je podle zákona o obcích doporučováno 25 – 45 členů. Zastupitelstvo obce volí ze svých členů starostu, zástupce starosty a další členy obecní rady a stanoví jejich počet. Jednání zastupitelstva jsou přístupná veřejnosti. Povinnosti zastupitelstva jsou určeny zákonem č. 128/2000 Sb., o obcích.

Zastupitelstvu obce je vyhrazeno⁶:

- *schvalovat program rozvoje obce;*

⁵ Peková J.: Hospodaření obcí a rozpočet. Praha: Codex Bohemia, 1997, s. 45.

⁶ Zákon č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení), ve znění pozdějších předpisů, § 84.

- *schvalovat rozpočet obce a závěrečný účet obce;*
- *zřizovat peněžní fondy obce;*
- *zřizovat a rušit příspěvkové organizace a organizační složky obce;*
- *rozhodovat o založení nebo rušení právnických osob;*
- *delegovat zástupce obce;*
- *vydávat obecně závazné vyhlášky obce;*
- *rozhodovat o vyhlášení místního referenda;*
- *navrhovat změny katastrálních území uvnitř obce, schvalovat dohody o změně hranic obce a o slučování obcí;*
- *zřizovat a rušit výbory;*
- *zřizovat a zrušovat obecní policii;*
- *udělovat a odnímat čestné občanství obce a ceny obce;*
- *rozhodovat o zřízení a názvech částí obce.*

1.2 Rozpočet obce

Obec je v hospodářských a finančních vztazích právnická osoba s příslušnými právy a povinnostmi. Může vstupovat do všech právně přípustných vztahů, o kterých sama rozhoduje a také za ně nese plnou odpovědnost. Podmínky pro hospodaření obcí jsou upraveny zákonem o rozpočtových pravidlech republiky č. 218/2000 Sb., zákonem č. 243/2000 Sb., o rozpočtovém určení výnosů některých daní územním samosprávným celkům a některým státním fondům a zákonem č. 250/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů a dalšími právními předpisy. Výši některých příjmů municipálních rozpočtů každoročně upravuje zákon o státním rozpočtu na příslušný rok.

Všeobecně platí, že předpokladem dobrého hospodaření každého ekonomického subjektu je správně sestavený rozpočet. Ten obce v České republice sestavují na příslušný kalendářní rok a při jeho tvorbě se musí snažit co nejpřesněji odhadnout výši svých reálných příjmů a velikost svých výdajů.

Rozpočet obce můžeme chápat jako⁷:

1. *Decentralizovaný peněžní fond, ve kterém se soustřeďují různé druhy příjmů a který je tvořen, rozdělován a používán na principu nenávratnosti, neekvivalence a dobrovolnosti.*

2. *Účetní bilanci, která bilancuje příjmy a výdaje rozpočtu.*

Hospodaření obce můžeme charakterizovat vztahem:

$$F_1 + P - V = F_2, \text{ kde}$$

F₁ stav peněžních prostředků na počátku roku,

P příjmy,

V výdaje,

F₂... stav peněžních prostředků na konci roku.

Je-li $F_2 > F_1$ (kladný přebytek) vytváří se finanční rezerva, je-li $F_2 < F_1$ (schodek) je nutné hledat další finanční prostředky (např. finanční rezervy z minulých let, úvěr).

Dlouhodobým cílem hospodaření obce by měl být vyrovnaný rozpočet, tedy $P = V$, popřípadě přebytkový rozpočet, kdy $P > V$.

3. *Finanční plán. V České republice je rozpočet základem finančního hospodaření každé municipality. Podle zákona o rozpočtových pravidlech⁸ územní samosprávy se sestavuje na rozpočtové období, tj. 1 kalendářní rok. Střednědobé finanční plány (rozpočtové výhledy) zpracovávají pouze větší obce. Menším obcím jeho zpracování komplikuje především schopnost odhadu budoucích příjmů, výdajů a problémy v organizační oblasti (nedostatečná kvalifikace orgánů).*

4. *Nástroj prosazování cílů municipální a regionální politiky sloužící ke splnění volebních programů obcí.*

⁷ Peková, J., Pilný, J., Jetmar, M.: Veřejná správa a finance veřejného sektoru. Praha: ASPI, 2005, s. 233.

⁸ Zákon č. 250/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů, ve znění pozdějších předpisů.

Mezi hlavní úkoly, které každá obec musí plnit, patří na prvním místě úkoly ekonomické povahy - zajištění veřejných statků v požadovaném množství a kvalitě pro své občany. Mezi tyto úkoly se řadí především péče o místní komunikace a veřejné osvětlení, péče o bezpečnost obyvatel a jejich majetek, sociální péče, péče o kvalitu životního prostředí, péče o hospodářskou část provozu předškolních zařízení a základních škol. Předpokladem k plnění těchto a dalších úkolů je dostatek finančních prostředků.

1.3 Rozpočtový proces

Rozpočtovým procesem obce rozumíme činnost orgánů obcí, která je spojená se sestavováním návrhu rozpočtu obce, s jeho schválením, realizací a také jeho kontrolou.

Rozpočtový proces můžeme rozdělit do následujících etap⁹: *sestavení návrhu rozpočtu, projednání a schválení návrhu rozpočtu, plnění rozpočtu a jeho následná kontrola, přehled o skutečném vývoji plnění rozpočtu – závěrečný účet.*

Návrh rozpočtu provádí výkonný orgán obce, většinou finanční odbor a před schválením, které provádí zastupitelstvo, se význam projednává ve finančním výboru. Případné připomínky těchto orgánů finanční odbor zpracuje do návrhu rozpočtu. Rozpočet musí být reálný, pravdivý a úplný. Tyto zásady mají velký při kontrole plnění rozpočtu a jeho následném vyhodnocení během roku. Přehled o skutečném vývoji plnění a vyhotovení závěrečného účtu sestavuje finanční odbor a rada. Závěrečný účet je k dispozici veřejnosti.

Jak již bylo zmíněno, při vytváření obecního rozpočtu je nutné dodržovat několik základních zásad. Jedná se především o¹⁰:

- *periodičnost – sestavení a schválení na každý kalendářní rok;*
- *jednotnost – zásady a pravidla upravuje zákon č. 250/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů;*
- *reálnost a pravdivost – rozpočet musí odrážet skutečné výdaje; příjmy a výdaje;*
- *úplnost – rozpočet musí obsahovat veškeré příjmy a výdaje;*

⁹ Peková, J.: Hospodaření a finance územní samosprávy. Praha: Management Press, 2004, s. 211.

¹⁰ Toth, P.: Ekonomika měst a obcí. Praha: Vysoká škola ekonomická, 1998, s. 92.

- *maximalizaci příjmů – musí být doprovázena jejich efektivním využíváním;*
- *časové použití rozpočtových prostředků – musí být použity v určitém období, nyní rozpočtový rok;*
- *účelovost prostředků – pozorujeme při hospodaření se státními dotacemi;*
- *povinné provádění změn – pokud dojde ke schodku nebo nesplnění příjmů;*
- *vymezení odpovědnosti za rozpočtové hospodaření – odpovědnost má ten, komu byly prostředky svěřeny;*
- *dlouhodobou vyrovnanost – obecní rozpočet by měl být schvalován jako vyrovnaný;*
- *publicitu – rozpočet je veřejná listina, do které mohou občané obce nahlížet a vyjadřovat se k hospodaření;*
- *průhlednost a srozumitelnost – forma rozpočtu musí být jasná a srozumitelná pro veřejnost.*

Příjmy a výdaje veřejných rozpočtů závazně člení tzv. rozpočtová skladba neboli rozpočtová kvalifikace. *Jedná se o systematické, jednotné a přehledné třídění příjmů a výdajů z různých hledisek, přičemž musí být respektována zásada jednotnosti, závaznosti, stability a srozumitelnosti.*¹¹ V současné době rozpočtovou skladbu upravuje vyhláška MF ČR č. 357/2009 Sb., O rozpočtové skladbě.

Rozpočtová skladba využívá čtyři základní druhy třídění příjmů a výdajů¹²:

1. *Kapitolní (odpovědnostní) třídění*

*V ČR je závazné jen u státního rozpočtu, pro obce a kraje je toto třídění nepovinné.*¹³ Pokud ho obec použije, tak odpovídá organizační struktuře obecního úřadu a navazuje na členění státního rozpočtu.

2. *Druhové třídění*

¹¹ Peková, J., Pilný, J., Jetmar, M.: Veřejná správa a finance veřejného sektoru. Praha: ASPI, 2005, s. 211.

¹² Peková, J.: Hospodaření a finance územní samosprávy. Praha: Management Press, 2004, s. 226.

¹³ Jurajdová, H., Selešovský, J.: Účetnictví, daně, audit a financování územních samosprávných celků a organizací neziskového sektoru. Brno: Masarykova univerzita, 2004., s. 33.

Druhové třídění se týká všech peněžních operací, které dělí do tří peněžních operací tj. příjmy (inkasa), výdaje (platby) a financování. Toto třídění je pro obce povinné. Třídy druhové členění jsou¹⁴:

- *třída 1: daňové příjmy;*
- *třída 2: nedaňové příjmy;*
- *třída 3: kapitálové příjmy;*
- *třída 4: přijaté transfery;*
- *třída 5: běžné výdaje;*
- *třída 6: kapitálové výdaje;*
- *třída 8: financování.*

Druhové třídění používá čtyřmístného kódu, které umožňuje odlišit třídy (první číslice), seskupení položek (druhá číslice), podseskupení položek (třetí číslice) a jednotlivou položku (čtvrtá číslice).

Například:

Třída 1 – Daňové příjmy,

Seskupení položek 11 – Daně z příjmů, zisku a kapitálových výnosů,

Podseskupení položek 111 – Daně z příjmů fyzických osob

Položka 1111 – Daň z příjmů fyzických osob ze závislé činnosti

3. Odvětvové (funkční) třídění

Příjmy a výdaje se třídí podle odvětví (tj. do jakých oblastí jsou finanční prostředky vydávány). Výdaje se třídí všechny, z příjmů pouze vybrané nedaňové a kapitálové. Opět se využívá čtyřmístný kód, kde první číslice znamená skupinu, druhá číslice oddíl, třetí číslice pododdíl a čtvrtá číslice paragraf. Skupiny odvětvového třídění jsou¹⁵:

- *skupina 1: zemědělství, lesní hospodářství a rybářství;*

¹⁴ Vyhláška č. 323/2002 Sb., o rozpočtové skladbě - Příloha.

¹⁵ Vyhláška č. 323/2002 Sb., o rozpočtové skladbě - Příloha

- skupina 2: průmyslová a ostatní odvětví hospodářství;
- skupina 3: služby pro obyvatelstvo;
- skupina 4: sociální věci a politika zaměstnanosti;
- skupina 5: bezpečnost státu a právní ochrana;
- skupina 6: všeobecná veřejná správa a služby.

4. Konsolidační třídění

Rozpočtová skladba upravuje tzv. konsolidační třídění, kdy prvkem skladby jsou tzv. záznamové jednotky. Konsolidace umožňuje vyloučit duplicity na základě interních transferů mezi fondy, korekci příjmů na straně jedné a korekci výdajů na straně druhé, při započítávání příjmů a výdajů (tzn. vyloučení peněžních převodů mezi fondy a rozpočtem, převodů mezi zřizovatelem a organizační složkou a mezi veřejnými rozpočty různých úrovní, např. státní rozpočet – rozpočet obce, rozpočet obce – rozpočet příspěvkové organizace atd.).

1.4 Peněžní operace

Příjmy a výdaje veřejných rozpočtů závazně člení tzv. rozpočtová skladba neboli rozpočtová kvalifikace. *Příjmy a výdaje se třídí jako tzv. peněžní operace. Peněžními operacemi se rozumí příjem peněžních prostředků na bankovní účty (tzv. inkasa) a výdaj peněžních prostředků z bankovních účtů (tzv. platby) zřízených u peněžních ústavů.*¹⁶

1.4.1 Příjmy rozpočtu obce

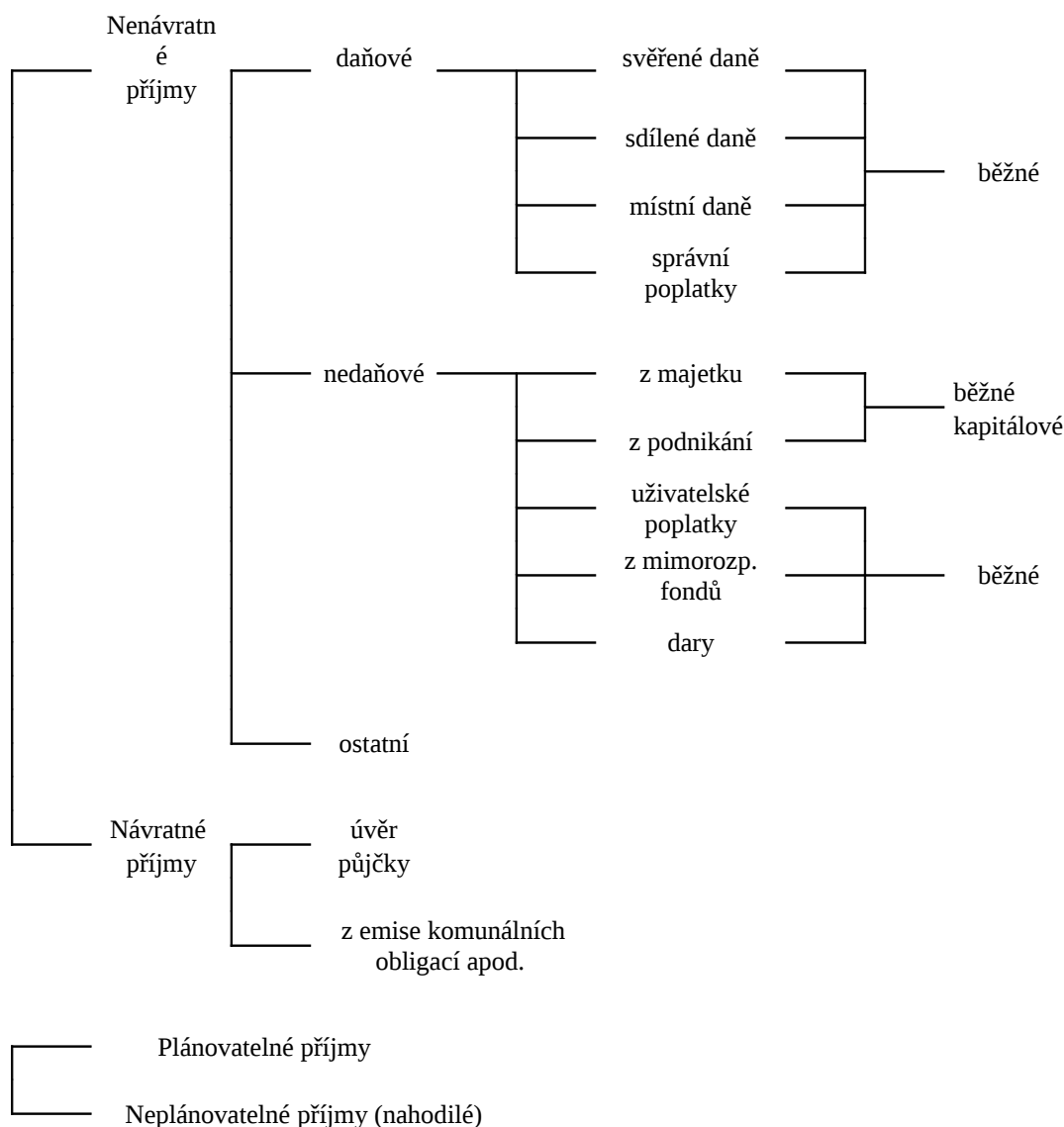
Obecní příjmy jsou přímá inkasa do rozpočtu obce, které plynou zejména ze státního rozpočtu, ale i od jiných subjektů (občanů, firem, od krajů, Evropské unie). *V posledních desetiletích rostou tendence posilovat vlastní příjmy územních rozpočtů. O vlastních příjmech hovoříme, když o jejich objemu a struktuře může rozhodovat územní samospráva nezávisle na centrální úrovni vlády.*¹⁷

Strukturu příjmů rozpočtu obce zobrazuje následující schéma.

¹⁶ Provazníková, R.: *Financování měst, obcí a regionů*. Praha: Grada, 2007, s. 110.

¹⁷ Provazníková, R.: *Financování měst, obcí a regionů*. Praha: Grada, 2007, s. 79.

Obrázek 1 Příjmy územního rozpočtu v České republice (obecné schéma)

Zdroj: Peková, J.: Hospodaření a finance územní samosprávy. Praha: Management Press, 2004, s. 252.

Na členění příjmů územních samosprávných celků je několik pohledů. Závazně je třídí platná rozpočtová skladba. Nejobvyklejší je dělení na příjmy *nenávratné a návratné*¹⁸.

Nenávratné příjmy se člení na příjmy daňové, do nichž zahrnujeme podíly na sdílených a svěřených daních, místní a správní poplatky, dále na příjmy nedaňové, kam patří příjmy z vlastního podnikání, uživatelské poplatky, pokuty, příjmy z vlastní správní činnosti a z mimorozpočtových fondů. Další skupinou jsou dotace (transfery), které dělíme na účelové a neúčelové.

¹⁸ Peková, J.: Hospodaření a finance územní samosprávy. Praha: Management Press, 2004, s. 251.

Příjmy návratné se skládají z úvěrů a půjček od komerčních bank, z emisí komunálních obligací a z návratných půjček a finanční výpomoci od jiných subjektů.

Další členění příjmů rozpočtu obce uvádí zákon č. 250/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů. Ten dělí příjmy na 11 základních skupin¹⁹:

- *příjmy z vlastního majetku a majetkových práv;*
- *příjmy z výsledků vlastní hospodářské činnosti;*
- *příjmy z hospodářské činnosti právnických osob, pokud jsou příjmem obce, která organizaci zřídila nebo založila;*
- *příjmy z vlastní správní činnosti včetně příjmů z výkonů státní správy, k nimž je obec pověřena podle zvláštních zákonů, zejména ze správních poplatků z této činnosti, příjmy z vybraných pokut a odvodů uložených v pravomoci obce;*
- *výnosy z místních poplatků;*
- *výnosy daní nebo podíly na nich;*
- *dotace ze státního rozpočtu a ze státních fondů;*
- *dotace z rozpočtu kraje;*
- *prostředky získané správní činností ostatních orgánů státní správy, jestliže jsou podle zvláštních zákonů příjmem obce;*
- *přijaté peněžité dary a příspěvky;*
- *jiné příjmy, které podle zvláštních zákonů patří do příjmů obce.*

Příjmy obcí dále můžeme členit na daňové příjmy, nedaňové příjmy, kapitálové příjmy a přijaté dotace.²⁰

Daňové příjmy v rozpočtech obcí představují nejvýznamnější zdroj příjmů. Jsou to druhy příjmů, které vyplývají z daní, jež jsou v daném státě vybírány a přidělovány jednotlivým rozpočtům podle zákonem stanoveného daňového určení. V ČR se jedná o

¹⁹ Zákon č. 250/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů, ve znění pozdějších předpisů, § 7.

²⁰ Hamerníková, B., Maaytová, A.: Veřejná finance. Praha: ASPI, 2010, s. 234.

zákon č. 243/2000 Sb., o rozpočtovém určení daní. Podle tohoto zákona daňové příjmy rozpočtu obcí tvoří²¹:

- 100% výnos daně z nemovitostí (příjemcem je obec, na jejímž území se nemovitost nachází);
- podíl na 21,4 % z celostátního hrubého výnosu daně z přidané hodnoty;
- podíl na 21,4 % z celostátního hrubého výnosu daně (záloh na daň) z příjmů fyzických osob ze závislé činnosti a funkčních požitků, odváděné zaměstnavatelem jako plátcem daně podle zákona o daních z příjmů;
- podíl na 21,4 % z celostátního hrubého výnosu daně (záloh na daň) z příjmů fyzických osob vybírané srážkou podle zvláštní sazby;
- podíl na 21,4 % z 60 % celostátního hrubého výnosu daně (záloh na daň) z příjmů fyzických osob ze závislé činnosti a funkčních požitků;
- podíl na 21,4 % z celostátního hrubého výnosu daně z příjmů právnických osob;
- 30 % z výnosu záloh na daň z příjmů fyzických osob, které mají na území obce trvalé bydliště ke dni jejich splatnosti, a výnos daně (vyrovnání a dodatečně přiznaná nebo dodatečně vyměřená daň) z příjmů fyzických osob, které měly na území obce bydliště k poslednímu dni zdaňovacího období, k němuž se daňová povinnost vztahuje;
- 100 % daň z příjmů právnických osob v případech, kdy poplatníkem je příslušná obec;
- podíl na 1,5 % z celostátního hrubého výnosu daně (záloh na daň) z příjmů fyzických osob ze závislé činnosti a z funkčních požitků, odváděné zaměstnavatelem jako plátcem daně z příjmů (podle počtu zaměstnanců v obci k celkovému počtu zaměstnanců v České republice).

Mezi příjmy daňového charakteru zahrnujeme také správní a místní poplatky. Správní poplatky obce vybírají podle zákona č. 634/2004 Sb., o správních poplatcích za správní úkony, které vykonávají v rámci přenesené působnosti. Jedná se např. o výpis z matrik, vystavení dokladů, provoz hracích automatů. Jejich výše je určena sazebníkem, jen výjimečně může být poplatek prominut.

²¹ Zákon č. 243/2000 Sb., o rozpočtovém určení daní, ve znění pozdějších předpisů, § 4.

Místní poplatky jsou upraveny zákonem 565/1990 Sb., o místních poplatcích. Tyto poplatky si municipality samy spravují a vybírají. Mají fakultativní charakter. Zastupitelstvo obce rozhoduje o tom, jaký poplatek ze soustavy místních poplatků bude vybírán a jeho přesnou výši (zákon stanovuje maximální sazby nebo rozpětí sazeb).

V současné době jsou vybírány tyto poplatky²²:

- *poplatek ze psů;*
- *poplatek za lázeňský a rekreační pobyt;*
- *poplatek za užívání veřejného prostranství;*
- *poplatek ze vstupného;*
- *poplatek z ubytovací kapacity;*
- *poplatek za povolení k vjezdu s motorovým vozidlem do vybraných míst a částí měst;*
- *poplatek za provozovaný výherní hrací přístroj;*
- *poplatek za provoz systému shromažďování, sběru, přepravy, třídění, využívání a odstraňování komunálních odpadů;*
- *poplatek za zhodnocení stavebního pozemku možností jeho připojení na stavbu vodovodu nebo kanalizace.*

Mezi nejčastější nedaňové příjmy patří především příjmy z vlastní hospodářské činnosti. Další důležitou položkou jsou zisky municipálních podniků. Na úrovni obcí mohou být významným zdrojem příjmů také uživatelské poplatky za smíšené statky a služby, které jsou založeny na zásadě prospěchu a užitku ze spotřeby statku.

Kapitálovými příjmy rozumíme příjmy z prodeje dlouhodobého majetku, včetně přijatých darů a příspěvků na pořízení dlouhodobého majetku. Dále se jedná o příjmy z prodeje akcií a majetkových podílů. Tyto příjmy mají jednorázový charakter a zpravidla se neopakují. Obec by měla dobře zhodnotit situaci z krátkodobého i dlouhodobého hlediska a rozhodnout, zda daný majetek prodat nebo pronajmout.

²² Zákon č. 565/1990 Sb., o místních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů, § 1.

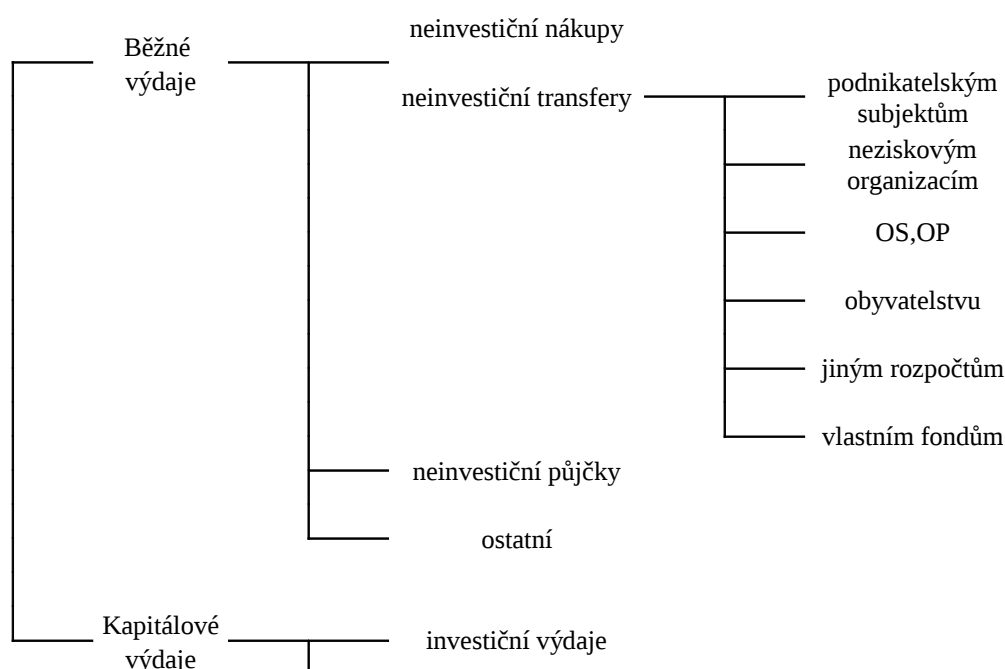
Obce nejsou finančně soběstačné a potřebují finanční prostředky z rozpočtové soustavy. Přijaté transfery tvoří důležitou část příjmů jejich rozpočtů. Rozlišujeme dotace specifické účelové (jsou poskytovány na předem stanovený účel, obec je zodpovědná za jejich užití k tomuto účelu) a dotace všeobecné neúčelové (obec je může použít dle vlastního uvážení). Dotace mohou být běžného (zejména neúčelové dotace) nebo kapitálového charakteru (především účelové dotace).

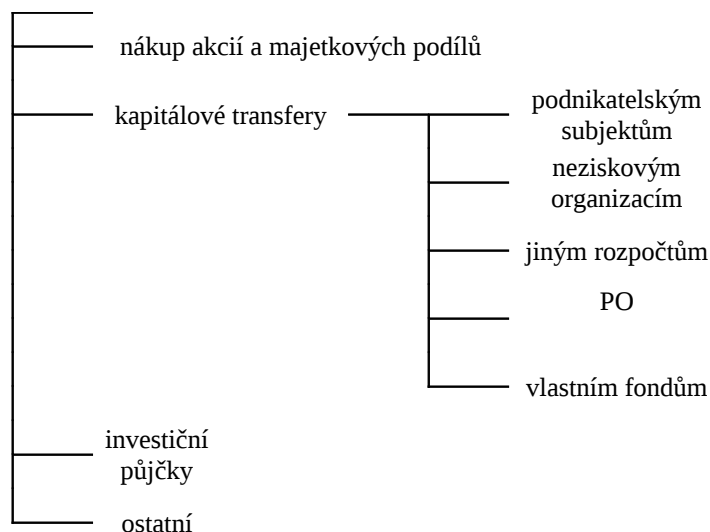
1.4.2 Výdaje rozpočtu obce

Zabezpečování veřejných statků pro místní obyvatele je nejdůležitějším úkolem obcí. Nároky občanů na poskytované služby neustále rostou a vytvářejí tak tlak na municipalitu, která je nucena co nejchopárněji nakládat se svými finančními prostředky. Velikost výdajů je ovlivněna rozpočtovými příjmy a také rozsahem odpovědnosti a pravomocí při zabezpečování veřejných statků.

Strukturu výdajů rozpočtu obce zobrazuje následující schéma.

Obrázek 2 Výdaje územní rozpočtů v České republice (obecné schéma)

Zdroj: Peková, J.: Hospodaření a finance územní samosprávy. Praha: Management Press, 2004, s. 334.

Základní členění výdajů je na plánované a neplánované.²³

Plánované (plánovatelné) výdaje můžeme předem poměrně přesně určit. Většina těchto výdajů jsou opakující se výdaje a mají mandatorní charakter.

Neplánované výdaje jsou především nahodilé výdaje. Jejich vznik a výše lze jen těžko odhadnout. Patří sem např.: výdaje sankčního charakteru nebo výdaje na odstraňování škod způsobené živelnými pohromami. Obvykle jsou financovány z rezerv.

Podle ekonomického hlediska dělíme výdaje na běžné a kapitálové.²⁴

Běžné tvoří asi 2/3 celkových výdajů obce a slouží k financování běžných, pravidelně se opakujících potřeb v příslušném rozpočtovém období. Jsou spojeny s platy zaměstnanců, se sociálními dávkami, s platbami za materiál, palivo, energii, vodu. Dále sem patří neinvestiční nákupy či neinvestiční půjčené finanční prostředky (např. když obec chce podpořit půjčkou místního podnikatele).

²³ Peková, J.: Hospodaření a finance územní samosprávy. Praha: Management Press, 2004, s. 252.

²⁴ Peková, J., Pilný, J., Jetmar, M.: Veřejná správa a finance veřejného sektoru. Praha: ASPI, 2005, s. 235.

Kapitálové výdaje, které tvoří přibližně 1/3 výdajů obce, slouží k financování dlouhodobých, zejména investičních potřeb. Obvykle přesahují období jednoho rozpočtového roku. Jedná se o financování investic v oblasti technické infrastruktury, výstavbu bytů.

Výdaje obce můžeme také rozdělit do těchto skupin²⁵:

- výdaje na vlastní činnost obce a činnosti jí zřízených organizací;
- dotace a návratné finanční výpomoci právnickým osobám, fyzickým osobám a jiným obcím;
- splátky přijatých úvěrů a půjček (i s úroky) a návratných finančních výpomocí;
- výdaje související s účastí na finančním trhu (vlastní emise komunálních obligací, nákup cenných papírů jiných emitentů);
- příspěvky na společnou činnost na základě sdružení obcí.

1.4.3 Financování příjmových a výdajových operací

Financování můžeme definovat jako *přijetí finančních prostředků návratného charakteru související s likviditou a v návaznosti na závazné třídění inkas a plateb podle rozpočtové skladby, tj. zabezpečení finančních zdrojů a jejich splátky, poskytované půjčky jiným subjektům a příjmy z jejich splátek, nákup cizích akcií a dluhopisů (zhodnocení finančních prostředků pomocí úroků a dividend)*.²⁶ Jedná se tedy o operace, které zabezpečují financování schodku hospodaření nebo využití přebytku hospodaření a jeho zhodnocení.

Základní rovnice rozpočtové skladby²⁷:

$$\text{PŘÍJMY} - \text{VÝDAJE} = \text{PŘEBYTEK (+)} = \text{FINANCOVÁNÍ (+)}$$

²⁵ Toth, P.: *Ekonomika měst a obcí*. Praha: Vysoká škola ekonomická, 1998, s. 131.

²⁶ Nováková, Š.: *Účetnictví státní správy a samosprávy*. Praha: Oeconomica, 2006, s. 54.

²⁷ Peková, J.: *Hospodaření a finance územní samosprávy*. Praha: Management Press, 2004, s. 232.

PŘÍJMY – VÝDAJE = SCHODEK (-) = FINANCOVÁNÍ (-)

Když příjmy obce převyšují výdaje obce, jedná se o přebytek finančních prostředků a financování se zaznamenává s kladným znaménkem. V opačném případě (výdaje obce jsou vyšší než příjmy obce) se jedná o schodek peněžních prostředků a financování se zaznamenává se záporným znaménkem.

1.5 Majetek obce

Majetek obce je důležitým a nezbytným předpokladem pro výkon samosprávy obce. Obec má plnou právní subjektivitu a může tak hmotný a nehmotný majetek prodávat, pronajímat a nakupovat. Územní samospráva může ručit za úvěr svým majetkem. Majetek představuje také významný nástroj místní a regionální politiky, jehož pomocí může municipalita ovlivňovat ekonomický a sociální rozvoj daného území. Dále slouží k veřejně prospěšným účelům (zabezpečování veřejných statků), podílí se také na rozvoji podnikatelské činnosti obce.

Z účetního hlediska se majetek obcí člení na²⁸:

1) *Dlouhodobý majetek (dlouhodobá aktiva)*

- *dlouhodobý hmotný majetek – tj. nemovitosti, movité věci, movité věci, majetková práva, peněžní prostředky;*
- *dlouhodobý nehmotný majetek;*
- *dlouhodobý finanční majetek.*

2) *Krátkodobý majetek (oběžná aktiva)*

- *zásoby;*
- *peněžní prostředky v hotovosti, na účtech, šeky, ceniny;*
- *pohledávky z obchodního styku;*

²⁸ Peková, J., Pilný, J.: Veřejná správa a finance veřejného sektoru. Praha: ASPI, 2005, s. 132.

- *přechodná aktiva.*

V rozvaze majetek chápeme jako aktiva. Kritériem jejich členění je doba jejich životnosti. Aktiva členíme na dlouhodobá (stálá), která jsou pořizována na dobu delší než 1 rok a na krátkodobá (oběžná), jejichž životnost je kratší než 1 rok.

Z hlediska nutnosti vlastnictví dělíme majetek na nezbytný (majetek spojený s veřejnou správou, které obce musí poskytovat ze zákona) a na zbytný (nejčastěji jde o majetek sloužící k podnikání).²⁹

Každá municipalita má své specifické postavení a potřeby a odtud by se měla odvíjet i struktura a celkový rozsah jejího majetku, tak aby byla schopna zabezpečovat potřeby svého obyvatelstva.

²⁹ Binek, J.: Hospodaření s majetkem obcí (Disertační práce). Brno: Masarykova univerzita, Fakulta ekonomicko-správní, 2008, s. 83.

2 Metoda pro hodnocení hospodaření obcí

Rozvoj obcí je podmíněn řadou faktorů. Patří mezi ně i finanční a ekonomické podmínky. Ty limitují realizaci rozvojových projektů a akcí. *Prostředkem ke zkoumání finančních a ekonomických směrů rozvoje obcí je určení bonity obcí.*³⁰

Další metodou pro hodnocení finančního hospodaření obcí může být finanční analýza. Na úrovni územní samosprávy je finanční analýza důležitým nástrojem řízení. Jedná se analýzu minulého hospodaření, o odhalení faktorů, které hospodaření ovlivnily a o doporučení v dalším období.³¹

2.1 Bonita obcí

Vymezení pojmu bonita obce není dosud jednotně definováno. Často se uplatňuje alternativně k pojmu *rating obcí, který je spojován především se schopností obcí splácet dluh. V širším slova smyslu se jedná o souhrn vlastností vypovídající o charakteru požadavků kladených na obec.*³²

³⁰ Halásek, D., Pilný, J., Tománek, P.: Určování bonity obcí. Ostrava: Vysoká škola báňská – Technická univerzita Ostrava, 2002, s. 7.

³¹ Kraftová, I.: Finanční analýza municipální firmy. Praha: C. H. Beck, 2002., s. 25.

³² Halásek, D., Pilný, J., Tománek, P.: Určování bonity obcí. Ostrava: Vysoká škola báňská – Technická univerzita Ostrava, 2002, s. 7.

Obecně se pod pojmem *bonita firmy rozumí schopnost zhodnotit vložený kapitál, přinášet efekty a plnit veškeré závazky*.³³

Bonita obce je tvořena zejména těmito významnými aspekty³⁴:

- *hospodařením obce podle rozpočtu;*
- *majetkem obce;*
- *rozvojovými podmínkami obce.*

Bonita konkrétní municipality může být vyjádřena třemi způsoby³⁵:

- 1) *Z hlediska situace v dané obci (individuální bonita)* – Jedná se o kvalitativní zhodnocení hodnot ukazatelů na základě jejich vzájemných vazeb. Výhodou je přímý vztah mezi hodnocením a možnými způsoby řešení. Obci může přinést konkrétní návrhy na zlepšení. Nevýhodou může být nižší srovnatelnost výsledků s jinými obcemi.
- 2) *Z hlediska srovnání s velikostně stejnými obcemi (velikostní bonita)* - Velkou výhodou je možnost porovnávání „srovnatelných“ subjektů. Je možné posoudit vliv polohy na ekonomickou připravenost obcí. Nevýhodou je obtížná dostupnost dostatečně velkého a kompletního souboru dat a informací, aby bylo hodnocení dostatečně vypovídající.
- 3) *Z hlediska srovnání s obcemi určitého území (územní bonita)* – Tento typ bonity se zpracovává pro menší územní celky (např. mikroregiony³⁶, správní obvody obce s pověřeným obecním úřadem, atd.) umožňuje dostatečnou srovnatelnost při

³³ Kraftová, I.: Finanční analýza municipální firmy. Praha: C. H. Beck, 2002., s. 166.

³⁴ Halásek, D., Pilný, J., Tománek, P.: Určování bonity obcí. Ostrava: Vysoká škola báňská – Technická univerzita Ostrava, 2002, s. 10.

³⁵

Halásek, D.: A6: Analýza ekonomické připravenosti obcí - Teze řešení. Přerov: Vysoká škola logistiky, 2004., s. 32.

³⁶ Region malého geografického měřítká. V praxi se zpravidla jedná o účelové mikroregiony, sdružení obcí. V ČR jsou často vytvářeny za účelem získání společné podpory pro čerpání prostředků ze státních fondů a z fondů EU.

relativně snadnějším způsobu získání dat. Postupně by se mohla stát nedílnou součástí strategií rozvoje regionů.

2.2 Složky bonity obcí

*Bonita naznačuje, jaký ekonomický potenciál má daná obec. Představuje zhodnocení a kumulované vyjádření kvalitativních a kvantitativních parametrů obce.*³⁷ Hodnocení bonity umožňuje posoudit, jak je na tom municipalita ve srovnání s ostatními.

Při zjišťování celkového ekonomického potenciálu obce rozlišujeme tři základní složky bonity³⁸: *finanční, majetkovou a rozvojovou bonitu. Celková bonita je poté určována na základě kombinace a vzájemné provázanosti dílčích bonit.*³⁹

Finanční bonita vychází z rozpočtových ukazatelů. Její podstatou je porovnávání příjmových a výdajových složek především v přepočtu na obyvatele. Soustředí se i na roční plnění rozpočtu obce, na kvalitu rozpočtového procesu a na rozpočtové výhledy. Důležitou roli zde také hraje zadluženost obce a dluhová služba.

Majetková bonita závisí na struktuře majetku obce, posuzuje efektivitu využívání majetku a potřebnost majetku. Zaměřuje se také na odlišení majetku, který je nezbytný pro obec a musí nebo si chce ho ponechat a který jako zbytný může prodat. Pro případný prodej majetku je potřeba zvážit vhodný časový horizont.

Rozvojová bonita si všímá mimo ekonomických aspektů, i sociálních, kulturních, hospodářských a politických podmínek a předpokladů.

2.3 Postup pro stanovení bonity obce

Ke stanovení celkové bonity i dílčích bonit obcí jsou nutné následující kroky⁴⁰:

³⁷ Halásek, D., Pilný, J., Tománek, P.: Určování bonity obcí. Ostrava: Vysoká škola báňská – Technická univerzita Ostrava, 2002, s. 9.

³⁸ Halásek, D.: A6: Analýza ekonomické připravenosti obcí - Teze řešení. Přerov: Vysoká škola logistiky, 2004., s. 32.

³⁹ Halásek, D.: A6: Analýza ekonomické připravenosti obcí - Teze řešení. Přerov: Vysoká škola logistiky, 2004., s. 32.

⁴⁰ Halásek, D.: A11: Ekonomický potenciál obcí - Teze řešení. Přerov: Vysoká škola logistiky, 2005., s. 9.

- *definování cíle;*
- *vymezení objektu;*
- *výběr vhodné metody řešení.*

Cílem je:

- vybrat soubor relevantních ukazatelů pro stanovení a porovnání ekonomických a finančních podmínek rozvoje obcí a vyjádření jejich bonity (celkové a dílčí);
- stanovit hodnotící kritéria pro porovnávání ekonomických a finančních podmínek rozvoje obcí a jejich bonity (celkové a dílčí);
- určit bonitu obcí na vybraném prostoru.

Vymezení objektu:

- ke zkoumání byl zvolen mikroregion Svazek obcí pod Kunětickou horou;
- konkrétně se jedná o tyto obce: Borek, Bukovina nad Labem, Čeperka, Dříteč, Hrobice, Kunětice, Libišany, Němčice, Opatovice nad Labem, Podůlšany, Ráby, Srch, Staré Hradiště, Staré Ždánice, Stéblová, Újezd u Sezemic.

Ukazatele bonity vychází ze⁴¹:

- *souboru finančních a ekonomických ukazatelů, které souvisí s hospodařením a majetkem obcí, které jsou obsaženy v rozpočtu, dalších výkazech a dokumentech obce;*
- *demografických údajů za obce;*
- *dalších údajů a informací o kvalitě území, ve kterém se obec nachází.*

⁴¹ Halásek, D.: A11: Ekonomický potenciál obcí - Teze řešení. Přerov: Vysoká škola logistiky, 2005., s. 10.

Údaje získané z ekonomických a finančních výkazů zobrazují skutečné výsledky hospodaření obce za příslušný rok (konkrétně r. 2010 – 2007). Demografické údaje za roky 2010 – 2007 jsou zjišťovány vždy k 31.12.

Pro výběr souboru veřejně dostupných ukazatelů a stanovení hodnotících kritérií bylo využito údajů za obce mikroregionu Svazek obcí pod Kunětickou horou, které jsou k dispozici v IS ARIS spravovaném Ministerstvem financí ČR. Pro výběr ukazatelů byly použity údaje za roky 2010, 2009, 2008, 2007, protože získat podrobnější údaje v delším časovém horizontu pro větší počet obcí je nesnadné. Do roku 2006 nejsou všechny potřebné údaje k dispozici a mohlo by dojít ke zkreslení zpracovaných údajů.

Metody řešení:

- ke zpracování údajů obsažených v IS ARIS byly použity matematicko-statistické metody.

Postup řešení:

- volba vhodných ukazatelů bonity, které umožní její posouzení,
- určení zdrojů (dokumentů), ze kterých lze ukazatele získat nebo zpracovat,
- navržení způsobu vyhodnocení ukazatelů bonity,
- matematicko-statistické zpracování dat získaných z IS ARIS pro vybrané území,
- určení bonity obcí na zvoleném území.

Při získávání ukazatelů pro určení bonity obce lze využít těchto informačních zdrojů a podkladů:

- rozpočty z minulých let, z běžného roku a rozpočtový výhled do let následujících;
- rozvahu a výkaz zisků a ztrát z minulých let;
- strategické dokumenty a ekonomické analýzy;
- projektovou dokumentaci;
- rozhovory s představiteli obcí
- statistická data (Český statistický úřad).

2.4 Ukazatelé bonity

Jak bylo uvedeno výše, k určení bonity obce lze využít řadu ukazatelů. V této části si ty nejzajímavější v krátkosti představíme. Mezi ty významné patří finanční bonita, majetková bonita a rozvojová bonita. Nejprve si vymezíme finanční bonitu obce, která se řadí mezi nejvyužívanější metody, poté bonitu majetkovou a nakonec rozvojovou bonitu.

2.4.1 Finanční bonita

Základem finanční bonity obcí je hodnocení nejvýznamnějších parametrů hospodaření obcí. Posuzování bonity vychází z druhového a funkčního členění rozpočtové skladby a je zaměřeno na hodnocení příjmů, výdajů a na kvalitu rozpočtového procesu. Mezi hlavní cíle této bonity obcí patří *posouzení dlouhodobé stability, velikosti rozpočtu obce, efektivnosti a schopnost splácení přijatého dluhu.*⁴²

Hlavní ukazatele finanční bonity jsou⁴³:

- celkové příjmy na obyvatele;
- daňové příjmy na obyvatele;
- příjmy z pronájmu majetku na obyvatele;
- nenárokové dotace na obyvatele;
- poměr opakujících se příjmů a běžných výdajů;
- podíl kapitálových výdajů;
- kapitálové výdaje na obyvatele;
- dluhová služba;
- kvalita hospodaření obce.

⁴² Halásek, D., Pilný, J., Tománek, P.: Určování bonity obcí. Ostrava: Vysoká škola báňská – Technická univerzita Ostrava, 2002, s. 54.

⁴³ Halásek, D., Pilný, J., Tománek, P.: Určování bonity obcí. Ostrava: Vysoká škola báňská – Technická univerzita Ostrava, 2002, s. 59 – 76.

V následující tabulce jsou zachyceny vybrané ukazatele a způsob jejich výpočtu. Konkrétní složky jednotlivých ukazatelů jsou doplněny o jednotky, ve kterých jsou složky uvedeny. Dále jsou složky ukazatelů podrobněji vymezeny.

Tabulka 1 Ukazatele pro výpočet finanční bonity a jejich hodnocení

Ukazatel	Způsob výpočtu	Složky ukazatele	Jednotky	Vymezení složek
Celkové příjmy na obyvatele	PC/O	Celkové příjmy (PC)	tis. Kč	RS: třída 1 + 2 + 3 + 4
		Počet obyvatel (O)	obyvatelé	v daném roce
Daňové příjmy na obyvatele	PD/O	Daňové příjmy (PD)	tis. Kč	RS: třída 1
		Počet obyvatel (O)	obyvatelé	v daném roce
Příjmy z pronájmu majetku na obyvatele	PPM/O	Příjem z pronájmu majetku (PPM)	tis. Kč	RS: třída 2 - podseskupení 213
		Počet obyvatel (O)	obyvatelé	v daném roce
Nenárokové dotace na obyvatele	DN/O	Nenárokové dotace (DN)	tis. Kč	RS: rozdíl dotací (třída 4) a souhrnného finančního vztahu (SFV)
		Počet obyvatel (O)	obyvatelé	v daném roce
Poměr běžných příjmů k běžným výdajům	PO/VB *100	Opakující se příjmy (PO)	tis. Kč	RS: třída 1, třída 2, souhrnný finanční vztah
		Běžné výdaje (VB)	tis. Kč	RS: třída 5
Podíl kapitálových výdajů	VK/VC *100	Kapitálové výdaje (VK)	tis. Kč	RS: třída 6
		Celkové výdaje (VC)	tis. Kč	RS: třída 5 + třída 6
Kapitálové výdaje na obyvatele	VK/O	Kapitálové výdaje (VK)	tis. Kč	RS: třída 6
		Počet obyvatel (O)	obyvatelé	v daném roce
Dluhová služba	DS/DZ *100	Dluhová služba (DS)	tis. Kč	RS: položky 5141, 8xx2, 8xx4, 5178
		Dluhová základna (DZ)	tis. Kč	RS: třída 1, třída 2, položky 4112 a 4212
Deficit/přebytek rozpočtu (v % celkových příjmů)	(PC-VC)/PC	Celkové příjmy (PC) - celkové výdaje (VC)	tis. Kč	RS: financování třída 8 (-)
		Celkové příjmy (PC)	tis. Kč	RS: třída 1 + 2 + 3 + 4

Zdroj: Halásek, D., Pilný, J., Tománek, P.: Určování bonity obcí. Ostrava: Vysoká škola báňská – Technická univerzita Ostrava, 2002, s. 59.

2.4.2 Majetková bonita

Dalším možným ukazatelem bonity obce je majetková bonita. Využívá analýzu majetku obce, způsobu jeho využití má význam pro další rozvoj obce. Jedná se o hodnocení majetku obce ke zvýšení příjmů obce, udržení a zlepšení životních podmínek a

pracovních možností pro obyvatele obce. Výsledkem je vyhodnocení výsledků ukazatelů a hledání potřebných změn.

Mezi ukazatele hodnocení majetku obce patří⁴⁴:

- celkový majetek na obyvatele;
- podíl dlouhodobého majetku na obyvatele;
- výnosnost majetku sloužícího k podnikání či k jiné ziskové činnosti;
- podíl cizích zdrojů na celkovém majetku.

V následující tabulce jsou zachyceny vybrané ukazatele a způsob jejich výpočtu. Konkrétní složky jednotlivých ukazatelů jsou doplněny o jednotky, ve kterých jsou složky uvedeny. Dále jsou složky ukazatelů podrobněji vymezeny.

Tabulka 2 Ukazatele pro výpočet majetkové bonity a jejich hodnocení

Ukazatel	Způsob výpočtu	Složky ukazatele	Jednotky	Vymezení složek
Celkový majetek na obyvatele	MC/O	Celkový majetek (MC)	tis. Kč	aktiva z rozvahy
		Počet obyvatel (O)	obyvatelé	v daném roce
Dlouhodobý hmotný majetek na obyvatele	DHM/O	Dlouhodobý hmotný majetek (DHM)	tis. Kč	vybraná položka aktiv z rozvahy
		Počet obyvatel (O)	obyvatelé	v daném roce
Výnosnost majetku	BM/MC *100	Výnos z majetku (BM)	tis. Kč	RS: položky 213+214
		Celkový majetek (MC)	tis. Kč	aktiva z rozvahy
Podíl cizích zdrojů na celkovém majetku	CZ/MC *100	Cizí zdroje (CZ)	tis. Kč	160+166+189+196+201 z rozvahy
		Celkový majetek (MC)	tis. Kč	aktiva z rozvahy

Zdroj: Halásek, D.: A11: Ekonomický potenciál obcí - Teze řešení. Přerov: Vysoká škola logistiky, 2005., s. 29.

2.4.3 Rozvojová bonita

Rozvojová bonita odráží základní předpoklady obce k využití svých možností, zejména ke zvýšení ekonomického potenciálu obce. Zaměřuje se také na hospodářské, sociální, kulturní a politické podmínky a předpoklady.

⁴⁴ Halásek, D.: A6: Analýza ekonomické připravenosti obcí - Teze řešení. Přerov: Vysoká škola logistiky, 2004., s. 19.

Rozvojová bonita se člení na dva okruhy – *vnitřní rozvojovou bonitu a vnější rozvojovou bonitu*⁴⁵. Vnitřní rozvojová bonita sleduje aktivitu orgánů obce, především jejich práci s rozvojovými dokumenty, spolupráci s ostatními obcemi, ale i s podnikateli a také projektovou činností. Vnější bonita zachycuje viditelné předpoklady rozvoje. Jedná se zejména o zajištění základních potřeb obyvatelstva. Konkrétně je hodnocena vybavenost obcí technickou infrastrukturou, přítomnost školských a zdravotnických zařízení a významné podniky v obci.

Mezi ukazatele vnitřní rozvojové bonity řadíme⁴⁶:

- *územní plán;*
- *strategické dokumenty;*⁴⁷
- *spolupráci s jinými subjekty na rozvoji obce;*
- *žádosti o projekty.*

Ukazatele vnější rozvojové bonity jsou⁴⁸:

- *vybavenost obce technickou infrastrukturou;*
- *vybavenost obce sociální infrastrukturou;*
- *významné podniky (podniky s více než 10 zaměstnanci).*

Vybavenost obce technickou infrastrukturou:

- *vodovod;*
- *splašková kanalizace napojená na ČOV;*
- *plynofikace.*

⁴⁵ Halásek, D.: A11: Ekonomický potenciál obcí - Teze řešení. Přerov: Vysoká škola logistiky, 2005., s. 17.

⁴⁶ Halásek, D.: A11: Ekonomický potenciál obcí - Teze řešení. Přerov: Vysoká škola logistiky, 2005., s. 18.

⁴⁷ Např. strategický plán je dokument, který představuje dohodu o dalším využití území, obsahuje vymezení cíle a způsoby jakými ho chceme dosáhnout.

⁴⁸ Halásek, D.: A11: Ekonomický potenciál obcí - Teze řešení. Přerov: Vysoká škola logistiky, 2005., s. 18.

Vybavenost technickou infrastrukturou je jednou ze základních charakteristik daného území. Určuje kvalitu bydlení obyvatel a podává informaci potenciální investorům, jak jednoduché nebo složité bude napojení na rozvody elektřiny, plynu, zdroj pitné a užitkové vody a kanalizaci. Budování a provoz technické infrastruktury na venkově je nákladnější než ve městech, proto je vybavenost venkovských obcí technickou infrastrukturou také nižší než ve městech.

Vybavenost obce sociální infrastrukturou:

- mateřská škola;
- základní škola – 1. stupeň;
- základní škola – 2. stupeň;
- jiné školské zařízení;
- ordinace praktického lékaře;
- jiné lékařské ordinace;

Ukazatele sociální infrastruktury či dostupnosti služeb významně ovlivňují běžný život obyvatel obce. Právě podle nich se rozhodují potenciálně noví obyvatelé pro přistěhování. Školská, zdravotnická a sociální zařízení nemohou být v každé obci, důležitá je ale jejich dostupnost.

Významné podniky (podniky s více než 10 zaměstnanci):

Přítomnost větších podniků v obci působí kladně na podnikatelské prostředí. Přispívá k nižší nezaměstnanosti a možnost získat zaměstnání může být rozhodující i pro nově přistěhované obyvatele. Větší podniky můžou spolupracovat s obcí na rozvojových a podnikatelských projektech.

2.4.4 Vazby mezi dílčími bonitami

Všechny tři bonity (finanční, majetková, rozvojová) jsou úzce provázené. Lze pozorovat na co je použit určitý druh příjmu, jaký přínos měla investice a jak to ovlivnilo velikost majetku. Tyto vazby by měly fungovat ve vzájemném souladu.

V následující tabulce jsou zachyceny různé vztahy mezi analyzovanými ukazateli bonity. Z tabulky vyplývají úzké vztahy, neboť při nízké zadluženosti může obec soustředit finanční prostředky na pořízení majetku. Pokud bude municipalita s majetkem dobře hospodařit, může získat např. příjmy z pronájmu majetku.

Tabulka 3 Vazby mezi dílčími bonitami

	Finanční bonita	Majetková bonita	Rozvojová bonita
Finanční bonita	x	Nízká zadluženost → možnost financování pořízení majetku; Investiční výdaje → zvětšení majetku	Pořízení strategických dokumentů
Majetková bonita	Dobré hospodaření s majetkem → výdajové úspory, příjmy z vlastní činnosti	x	Použití majetku k podpoře podnikání
Rozvojová bonita	Počet obyvatel → daňové příjmy Kvalita managementu obce → úspěšnost získávání dotací	Plán hospodaření s majetkem, přehled o majetku obce → efektivní využívání majetku	x

Zdroj: Halásek, D.: A6: Analýza ekonomické připravenosti obcí - Teze řešení. Přerov: Vysoká škola logistiky, 2004., s. 24.

2.5 Metoda výpočtu bonity

Způsob hodnocení dat souvisí s jejich charakterem a s jejich vypovídací schopností. U ukazatelů není jednoduché stanovit jejich objektivně „správnou hodnotu“, zejména při průzkumu relativně malého území. Proto byl zvolen územní přístup hodnocení bonit. Vypočtené hodnoty ukazatelů jednotlivých územních samosprávných celků byly obodovány vzhledem ke středním hodnotám za celé zkoumané území. Bodové ohodnocení bylo realizováno způsobem uvedeným v tabulce č. 4. Výsledné bodové ohodnocení tak vypovídá o vnitrouzemní odlišnosti a umožňuje posoudit bonitu obce vzhledem k její populační velikosti. Dále poukazuje na specifika daného území a na příčiny neobvyklých výsledků.

Z následující tabulky vyplývají tyto závěry:

- pokud konkrétní ukazatel dané obce dosahuje 90% - 109% průměru území, bodové ohodnocení je 0 bodů,
- pokud konkrétní ukazatel dané obce dosahuje 110% - 119% průměru území, bodové ohodnocení je 1 bod,
- pokud konkrétní ukazatel dané obce dosahuje 120% - 129% průměru území, bodové ohodnocení jsou 2 body,
- pokud konkrétní ukazatel dané obce dosahuje 80% - 89% průměru území, bodové ohodnocení je -1 bodů,
- pokud konkrétní ukazatel dané obce dosahuje 70% - 79% průměru území, bodové ohodnocení je -2 body, atd.

Toto bodové ohodnocení je použito pro všechny bonity (finanční, majetkovou, rozvojovou). Cílem obce je získat, co nejvíce kladných bodových hodnocení a co nejméně záporných bodových hodnocení jednotlivých ukazatelů.

Tabulka 4 Bodová hodnocení odchylek od střední úrovně

-5	méně než 50 % průměru území
-4	50% až 59% průměru území
-3	60% až 69% průměru území
-2	70% až 79% průměru území
-1	80% až 89% průměru území
0	90% až 99% průměru území
	průměr území
	100% až 109% průměru území
1	110% až 119% průměru území
2	120% až 129% průměru území
3	130% až 139% průměru území
4	140% až 149% průměru území
5	více než 150% průměru území

Zdroj: Halásek, D.: A6: Analýza ekonomické připravenosti obcí - Teze řešení. Přerov: Vysoká škola logistiky, 2004., s. 31.

Celková bonita obce v rámci území je chápána jako agregovaná hodnota dílčích bonit (finanční, majetkové a rozvojové) vyjádřených jako součty jednotlivých ukazatelů.⁴⁹

⁴⁹ Halásek, D., Pilný, J., Tománek, P.: Určování bonity obcí. Ostrava: Vysoká škola báňská – Technická univerzita Ostrava, 2002, s. 77.

Přes odlišnost charakteru dat mezi finanční a majetkovou bonitou a bonitou rozvojovou přístup k hodnocení postavení obce v území pomocí srovnání se střední hodnotou ukazatele za území umožňuje získat dílčí bonity ve srovnatelných a agregovatelných hodnotách. Při výpočtu celkové bonity byly všechny dílčí bonity zahrnuty se stejnými váhami.

Celkovou bonitu obce můžeme tedy vyjádřit vzorcem⁵⁰:

$$CB = a*FB + b*MB + c*RB, \text{ kde}$$

CB.....celková bonita;

FB.....finanční bonita;

MB.....majetková bonita;

RB.....rozvojová bonita;

a, b, c.....váhy dílčích bonit.

3 Charakteristika vybraného území a výpočet dílčích bonit

3.1 Profil Svazku obcí pod Kunětickou horou

⁵⁰ Halásek, D.: A6: Analýza ekonomické připravenosti obcí - Teze řešení. Přerov: Vysoká škola logistiky, 2004., s. 31.

Obrázek 3 Svazek obcí pod Kunětickou horou

Zdroj: <http://www.svazekpkh.oblast.cz>

Celé území svazku obcí se rozkládá na území okresu Pardubice v severozápadní části Pardubického kraje, severně od krajského města Pardubice, čímž je dán jednotný charakter území – převážně rovinatý terén s převažujícími zemědělskými plochami, místy lesními plochami s přirozenou vegetací. Rovinatou krajinou protéká řada vodních toků: především řeka Labe a uměle vybudovaný Opatovický kanál.

Svazek obcí se sídlem v Rábech, byl založen 19. září 2002. Obce tvoří přirozeně spádové území v okolí Kunětické hory v severní části pardubického okresu. Rozloha je 9 672 ha s celkovým počtem 12 393 obyvatel. Poloha 16 obcí v povodí Labe určuje i převážné využití půdy. Mimo rozsáhlé lesy se pozemky zemědělsky obdělávají, částečně se využívají k těžbě šterkopísku. Písníky v okolí některých obcí přispívají k rekreaci, ale i k zásobování pitnou vodou.

Dominantou a symbolem kraje je Kunětická hora. Z rovinate krajiny vystupuje majestátně její vrchol do výše 82 m nad okolní terén. Dosahuje celkové nadmořské výšky 295 m. Zdaleka viditelná charakteristická silueta hory se středověkým hradem se stala symbolem svazku obcí. Převážná většina je dobře napojena na dopravní síť silnice a železnice spojující krajská města Pardubice a Hradec Králové umožňují obyvatelům dojíždění do zaměstnání mimo bydliště. Převažuje průmyslově zemědělský charakter území. Oblast leží v klimatickém pásu B3, které je charakterizované mírně teplým a vlhkým typem počasí s mírnou zimou. Půdní druh podloží je tvořen hlinito-písečnými vrstvami. Lesy jsou dubové jednodruhové a smíšené dubové s borovicemi.

Každá členská obec určuje svůj rozvoj dle svého územního plánu a programu rozvoje obce, Koncepce rozvoje svazku obcí bude vodítkem ke společným akcím i k rozvoji turistiky a zajištění pracovních míst v místě bydliště. Snaha všech obcí je udržení a rozvoj venkova, snížení dopadu civilizace na přírodu, zachování krajiny pro příští tisíciletí.

Území Svazku obcí pod Kunětickou horou je tvořeno 16 obcemi:

Borek, Bukovina nad Labem, Čeperka, Dříteč, Hrobice, Kunětice, Libišany, Němčice, Opatovice nad Labem, Podůlšany, Ráby, Srch, Staré Hradiště, Staré Ždánice, Stěblová, Újezd u Sezemic.

Následující tabulka informuje o vývoji obyvatel Svazku obcí pod Kunětickou horou v letech 2007, 2008, 2009, 2010. Při porovnání celkového vývoje počtu obyvatel od roku 1971 lze v regionu vysledovat tendenci zvyšování počtu obyvatel. Je však zřejmé, že přírůstek obyvatel v obcích se netýká celého regionu, ale zejména měst Opatovice nad Labem a obcí Dříteč a Srch. Dá se předpokládat, že celkový nárůst obyvatel v regionu bude pokračovat. Obce regionu mají poměrně dobrý dosah ke krajským městům (Pardubice, Hradec Králové), což umožňuje pracovní příležitosti, přičemž ale bydlení mimo město je klidnější a levnější. Lze tedy i nadále očekávat částečnou migraci obyvatelstva z velkých měst do menších např. satelitních sídel či přímo na venkov.

Tabulka 5 Vývoj počtu obyvatel Svazku obcí pod Kuněticko horou v letech 2007-2010

Obec	2007	2008	2009	2010
Újezd u Sezemic	119	127	122	122
Podůlšany	141	141	143	141
Hrobice	188	186	198	206
Bukovina nad Labem	203	206	205	217
Stěblová	191	198	206	216
Borek	238	240	248	242
Kunětice	262	264	269	285
Dříteč	322	342	354	382
Libišany	416	433	439	441
Němčice	180	192	409	500
Ráby	589	598	605	602
Staré Ždánice	621	629	667	669
Čeperka	1 001	1 022	1 019	998
Srch	1 124	1 165	1 269	1 320
Staré Hradiště	1 301	1 338	1 379	1 446
Opatovice nad Labem	2 277	2 452	2 549	2 596
Celkem	11 180	11 541	12 090	12 393

Zdroj: ČSÚ, vlastní zpracování

3.2 Popis obcí

3.2.1 Borek

První písemná zmínka o obci je datována do roku 1436. Katastrální území se rozprostírá na 523 hektarech. V zastavěném území obce převládá zeleň a parčíky. Obec leží na hranici Pardubického a Královehradeckého kraje a je hojně využíváno cykloturisty. Zónu pro volný čas představuje dětské hřiště s houpačkami a hřiště na nohejbal. V rámci obnovy obce a péče o krajinu byly opraveny veškeré drobné architektonické památky.

3.2.2 Bukovina nad Labem

Existenci obce lze vystopovat již ve 13. stol. jako osadu patřící do panství opatovického kláštera, kde sídlil řád benediktinů. První písemná zmínka o Bukovině nad Labem se datuje r. 1436. Od r. 1838 až do své smrti, 10. února 1849, žil v obci spoluvynálezce ruchadla, kovář a rolník Václav Veverka. Obec pečuje o veřejnou zeleň v centru a o stav drobných architektonických památek, jenž jsou jejími dominantami. Aktivní a úspěšnou činnost vyvíjí Sbor dobrovolných hasičů.

3.2.3 Čeperka

Obcí protéká Opatovický kanál, který napájel vodou rybníky budované Vilémem z Pernštejna. A právě podle největšího z nich - Čeperky - dostala obec jméno. První zmínka o obci pochází z r. 1777. Obec je obklopena lesy a díky písničkům je v okolí možnost koupání. Je zde velké množství služeb zajišťující kompletní základní služby, mateřská škola se školní jídelnou a malotřídní základní škola s družinou. Zázemí sportovního areálu nabízí možnost kompletních sportovních činností i pořádání společenských akcí. Pořádají se zde pravidelné významné soutěže v hasičském sportu. Obec věnuje velkou péči úpravám veřejných ploch a budování klidových odpočinkových a herních zón pro své obyvatele.

3.2.4 Dříteč

Obec je připomínána před rokem 1226 jako zboží kláštera Opatovického. Dřítečský kostel sv. Petra a Pavla pochází z roku 1336. Na pravé straně kostela se nachází deska Václava Veverky (1790 až 1849), který je zde pochován, a který se svým bratrancem Františkem Veverkou vynalezl ruchadlo. V obci jsou poskytovány základní služby občanům, je zde také mateřská a základní škola. Velká péče je věnována sportovnímu

vyžití a volnočasovým aktivitám. Byl dobudován sportovní areál, vč. klubového zázemí. Sportovní vyžití a služby v obci lze kombinovat s nabídkou mezinárodního golfového areálu Golf Resort Kunětická hora, který leží v bezprostřední blízkosti obce.

3.2.5 Hrobice

V nejstarších dobách patřily Hrobice ke klášteru opatovickému, první písemná zmínka je z r. 1371. V katastru obce jsou významné chráněné krajinné prvky se vzácnou flórou a faunou. Je to přírodní rezervace Baroch, Tůň u Hrobic a Labiště u Němčic. Obec je významným centrem jezdeckého sportu. Ředitelství I. Šoupalova plynovodního závodu má v provozu výcvikové středisko parkurových koní. Sportovní jezdeckou činnost zde provozuje "Stáj Hasák". Penzion Parkur poskytuje veškerý odpočinkový a tréninkový servis milovníkům koní.

3.2.6 Kunětické

Jedna z nejstarších obcí Pardubicka. První dochovaná písemná zmínka je z r. 1353. Ale četné žárové hroby i zbytky staveb ukazují na osídlení již v mladší době kamenné. Dominantou Kunětic je kostel sv. Bartoloměje. Po stranách oblouků kostelní lodi je část dochovaných fresek z dob Karla IV. Kostel novogoticky restaurován r.1897 Fr. Schmoranzem, který též přistavěl věž. Socha sv. Technickou památkou je vojenský most přes řeku Labe. Byl postaven v r. 1947 z prostředků UNRRA. Místo bývalého přívozu nyní slouží jako přístaviště výletního parníku Arnošta z Pardubic. Na letní terase hostince U Přívozu, oblíbené zastávce cykloturistů, se vám dostane kvalitního občerstvení.

3.2.7 Libišany

První písemná zmínka o existenci osady pochází z roku 1436. V roce 1493 ji získal Vilém z Pernštejna. Tímto aktem se Libišany staly trvalou součástí pardubického, od roku 1560 komorního panství. Blízko obce je území, kde se dříve těžila rašelina. Oblast je středem zájmu ochránců přírody a ornitologů, protože se ní vyskytují chráněné druhy rostlin a živočichů. Východně od obce Libišany se nachází současné rašeliniště, kde se těží rašelina pro léčebné lázně Bohdaneč. Severovýchodně od obce v místě zvaném Na Bahnech byly objeveny kolové stavby a sídliště z mladší doby kamenné.

3.2.8 Němčice

Němčice se nachází na úpatí Kunětické hory. První písemná zmínka o obci pochází z r. 1436. Technickou památkou je betonový obloukový most přes řeku Labe z r. 1934.

V současné době se obec rozvíjí a vytváří podmínky pro kvalitní bydlení v bezprostřední blízkosti přírodní lokality Kunětické hory a řeky Labe. Pečuje o veřejná prostranství a drobné architektonické památky. V rámci sportovních aktivit bylo vybudováno tenisové a nohejbalové hřiště, vč. ostatního zázemí. Občané a četní cykloturisté rádi využívají příjemného posezení v místní "Němčické hospůdce".

3.2.9 Opatovice nad Labem

Opatovice leží na historické půdě opatovického kláštera při pravém břehu Labe. S obcí Pohřebačka dnes tvoří jeden správní celek s více jak dvěma tisíci obyvateli. Archeologické průzkumy potvrzují, že se zde nacházela sídliště slovanských kmenů. Klášter benediktinského řádu byl založen jako sedmý klášter v Čechách r. 1086 králem Vratislavem II. Časem se stal významným střediskem celého kraje. V r. 1421 byl klášter vypleněn a zničen husity vedenými Divišem Bořkem z Miletína a již nikdy nebyl obnoven. Dominantou obce je kostel sv. Vavřince. Mezi pamětihodnosti, které dotvářejí ráz obce, patří Morávkův mlýn, fara, budovu obecního úřadu a staré školy, areál bývalé Zemské vychovatelny či Nohejlova vila V blízkosti obce odbočuje z Labe a obcí protéká uměle vybudovaný Opatovický kanál. Kanál dlouhý 32,7 km dal postavit Vilém z Pernštejna ke konci 13. stol. Po celé délce Opatovického kanálu se nachází přírodní klidové zóny.

Dnešní Opatovice nad Labem jsou moderní obcí s kompletní infrastrukturou, mateřskou a základní školou, lékařským střediskem, poštou a dalšími službami. Úspěšně se rozvíjí soukromá bytová výstavba.

Pestrá je spolková a klubová činnost a sportovní život v obci. K nejaktivnějším patří Divadelní spolek SNOOP Občanské besedy, jenž byl založen již v roce 1890a fotbalový oddíl. Je zde mnoho sportovních ploch, které slouží k relaxaci obyvatel.

3.2.10 Podůlšany

První zmínky o obci pocházejí z poloviny 12. století v souvislosti s Opatovickým klášterem. Dominantou obce je místní kostel. Obec pečuje o drobné architektonické památky a veřejná prostranství. Okolí Opatovického kanálu je místem pro klidné procházky a projížďky na kole. Občerstvení nabízí místní hospůdka v centru obce.

3.2.11 Ráby

Obec leží u paty Kunětické hory. Její historické počátky patří do r. 1777, kdy na návrh F. A. Raaba byly pozemky poplužního dvora Podhůří rozděleny mezi poddané a

byla založena experimentální kolonizační vesnice Ráby. Dominantou v centru obce je kaple sv. Jana Nepomuckého se zvoničkou, jenž spolu s křížkem tvoří jednotnou kompozici. Obě památky pochází z r. 1821. Přilehlý les renesančního zámečku z r. 1863 byl dříve parkem a tvoří jej převážně cizokrajné dřeviny. V současné době je zde pohádkový areál a unikátní Muzeum perníku. Okolí obce je protkáno cyklostezkami, turistickými trasami i stezkami pro in-line bruslaře. Prohlídku okolí lze také absolvovat na koni. Sportovní víceúčelová hala s venkovními sportovišti nabízí kompletní servis.

3.2.12 Srch

Katastr obce Srch s místními částmi Hrádek a Pohránov se rozprostírá pod Kunětickou horou, odkud pochází řada pravěkých archeologických nálezů. Nejstarší dnes známé nálezy lze datovat do mladší doby kamenné, kdy zde sídlily kultury pravěkých zemědělců. V písemných pramenech se poprvé vyskytují v listině z r. 1436, kterou císař Zikmund Lucemburský zastavil část někdejšího majetku benediktinského kláštera v Opatovicích. V jižní části někdejší návsi v Srchu je situován pískovcový návesní kříž z r. 1890 s postranními plastikami a plastikou sv. Václava v čelním klenku. Kolem kříže je dochováno původní litinové oplocení. V sousedství stojí novější dřevěná zvonička, kde je zavěšen historicky cenný zvonek z r. 1771 s figurální výzdobou. V severní části obce vedle školy je umístěn pomník padlým. U stavení čp. 11 (nad školou) se nachází tzv. Vodárna, pocházející z r. 1515, kterou zde nechali postavit páni z Pernštejna. Z této studny byla voda odváděna dřevěným potrubím do kašny na pardubickém náměstí a do zámku. V Hrádku se zachovala alej "Královská cesta" osázená památnými duby, která spojovala obec s Lázněmi Bohdaneč. Pohránov se rozkládá nad rybníkem "Jezerem"

Obec Srch vytváří moderní klidovou lokalitu pro bydlení v dosahu města Pardubic s veškerým zázemím a službami pro místní obyvatele. Sportovní areál s funkčním zázemím patří k nejlepším v regionu. Nedaleko obce je tréninkové golfové odpaliště Golfového klubu Pardubice.

3.2.13 Staré Hradiště

Obec Staré Hradiště patřila ve druhé polovině 12. stol. k opatovickému klášteru. Z bývalého panského dvora se dodnes zachoval vysoký zděný špýchar. Místní část Brozany byly strategicky důležité díky brodu přes Labe. Místní studánka v Hradišti na Písku zásobovala dobrou vodou vojsko, a proto byla vyznačena na vojenských mapách. Na břehu starého ramene Labe je mnoho rekreačních chat a zahrádkářská osada. Sportovní, kulturní

a společenské vyžití zajišťují organizace Sokol Staré Hradiště a MOPEd Club. Moderní H-centrum je sportovištěm s kompletním servisem.

3.2.14 Staré Ždánice

Obec Staré Ždánice vznikla ve 14. století. Byla rodným sídlem vladyků ze Ždánic. Dominantou obce je raně barokní kostel sv. Václava. Aktivními složkami jsou TJ Sokol fotbalový oddíl a Sbor dobrovolných hasičů. Tradiční májovou oslavou jsou Staročeské máje. V obci je fotbalové hřiště, hřiště na tenis, volejbal, košíkovou. V blízkosti obce jsou velké vodní plochy písků Oplatil, jenž jsou významnými rekreačními lokalitami s přírodním koupáním. Obec je také centrem jezdeckého sportu.

3.2.15 Stéblová

V 16. stol. při stavbě velkého rybníka Oplatil bylo poblíž dnešní Stéblové zatopeno několik vesnic. Rybník zaplavil i pozemky samotné Stéblové. V roce 1549 dali synové Jana z Pernštejna ves Stéblovou znovu vystavět. Uprostřed obce se nachází vodní nádrž, která má charakter přirozené vodní plochy a je využívána k rybníkářství. V obci je velmi aktivní sbor dobrovolných hasičů a spolek rybářů, jenž pořádá závody v rybářském sportu. Obec Stéblová je vhodným místem pro klidné „přírodní“ bydlení v blízkosti dvou velkých městských center.

3.2.16 Újezd u Sezemic

Újezd u Sezemic se rozkládá mezi Újezdským a Bohumilečským rybníkem, které napájí Bohumilečský potok. Je zcela obklopen lesy. Předností obce je stejná vzdálenost (15 km) do krajských měst Pardubice a Hradec Králové s dopravní obslužností na obě strany.

První písemná zmínka o Újezdu je z r. 1421, většinou náležela k panství Pardubickému. Obec zajišťuje základní služby a podporuje výstavbu rodinných domů. Místní část Zástava je rekreační zónou. Areál fotbalového hřiště slouží ke sportovním i společenským účelům. Místní hospůdku využívají k občerstvení na svých cestách cykloturisté.

3.3 Aplikace vybraných ukazatelů finanční bonity na zvolených obcích

Ukazatele finanční bonity byly hodnoceny podle tab. 4. Hodnocení těchto ukazatelů ve vybraných obcích je uvedeno v tabulce 7. Konkrétní hodnoty jsou uvedeny v tabulce 6.

Zkoumané obce jsou v tabulkách uvedeny ve vzestupném pořadí podle počtu obyvatel. To umožňuje na první pohled vidět závislosti a odlišnosti způsobené populační velikostí obce.

Hospodaření zejména malých obcí je v čase velmi nevyrovnané. Vyskytují se skokové rozdíly mezi dvěma po sobě následujícími roky. Proto byly pro hodnocení bonity všechny ukazatele spočítány za několik ročních časových období (roky 2007, 2008, 2009, 2010 a výsledné ukazatele bonity jsou počítány z průměrných hodnot tohoto sledovaného období.

Tabulka 6 Průměrné hodnoty ukazatelů finanční bonity Svazku obcí pod Kunětickou horou

v letech 2010 – 2007

Obec	Celkové příjmy na obyvatele (v tis. Kč)	Daňové příjmy na obyvatele (v tis. Kč)	Příjmy z pronájmu majetku na obyvatele (v tis. Kč)	Neplánované dotace na obyvatele (v tis. Kč)	Poměr běžných příjmů k běžným výdajům (v %)	Podíl kapitálových výdajů (v %)	Kapitálové dotace na obyvatele (v tis. Kč)	(v %) Dluhová služba	(v %) Deficit/přebytek rozpočtu
Újezd u Sezemic	43,59	7,91	1,57	20,72	101,21	59,61	31,39	81,65	0,10
Podůlšany	14,53	8,70	0,74	0,73	209,08	13,74	1,06	0,00	-0,37
Hrobice	12,99	9,30	0,15	0,80	131,43	12,51	1,47	0,00	-0,17
Bukovina nad Labem	10,50	7,96	0,14	0,73	147,68	39,63	4,47	0,19	0,05
Stěblová	11,51	9,54	0,20	0,42	235,04	18,61	1,16	0,09	-0,46
Borek	10,53	8,74	0,12	0,94	119,53	15,63	1,73	6,15	-0,01
Kunětice	10,12	7,26	0,21	1,32	115,62	25,55	2,83	0,00	0,03
Dříteč	22,10	9,71	0,78	8,26	85,66	27,84	8,90	0,00	0,16
Libišany	15,10	9,19	0,39	3,77	143,44	14,82	1,68	16,71	-0,23
Němčice	27,12	8,96	0,23	2,70	154,33	37,88	9,88	0,00	0,07
Ráby	9,03	7,71	0,07	0,23	124,75	12,90	1,34	0,00	-0,01
Staré Ždánice	17,04	7,85	0,26	7,98	120,29	48,39	10,16	6,68	0,01
Čeperka	23,31	8,65	0,15	11,49	76,73	48,91	17,10	15,51	0,34
Srch	23,37	9,39	0,09	3,22	214,96	52,35	14,39	7,45	0,15
Staré Hradiště	12,21	8,12	0,20	3,01	129,30	30,68	3,90	4,29	-0,05

Opatovice nad Labem	16,89	9,45	1,86	1,78	164,70	35,73	6,69	9,84	0,06
Průměr mikroregionu	17,50	8,65	0,45	3,63	142,11	30,92	7,38	9,28	-0,02

Zdroj: ARIS, vlastní propočty

V následující tabulce je uvedeno ohodnocení finanční bonity zkoumaného území podle tab. 4.

Tabulka 7 Hodnocení finanční bonity Svazku obcí pod Kunětickou horou v letech 2010 – 2007

Obec	Celkové příjmy na obyvatele (v tis. Kč)	Daňové příjmy na obyvatele (v tis. Kč)	Příjmy z pronájmu majetku na obyvatele (v tis. Kč)	Nenárokové dotace na obyvatele (v tis. Kč)	Poměr běžných příjmů k běžným výdajům (v %)	(v %) Podíl kapitálových výdajů	Kapitálové dotace na obyvatele (v tis. Kč)	(v %) Dluhová služba	(v %) Deficit/přebytek rozpočtu	Finanční bonita
Újezd u Sezemic	5	0	5	5	-2	5	5	5	-5	2,6
Podůlšany	-1	0	5	-5	4	-5	-5	-5	5	-0,8
Hrobice	-2	0	-5	-5	0	-5	-5	-5	5	-2,4
Bukovina nad Labem	-3	0	-5	-5	0	2	-3	-5	-5	-2,7
Stěblová	-3	1	-5	-5	5	-3	-5	-5	5	-1,7
Borek	-3	0	-5	-5	-1	-4	-5	-3	-3	-3,2
Kunětice	-4	-1	-5	-5	-1	-1	-5	-5	-5	-3,6
Dříteč	2	1	5	5	-3	0	2	-5	-5	0,2
Libišany	-1	0	-1	0	0	-5	-5	5	5	-0,2
Němčice	5	0	-4	-2	0	2	3	-5	-5	-0,7
Ráby	-4	-1	-5	-5	-1	-5	-5	-5	-5	-4,0
Staré Ždánice	0	0	-4	5	-1	5	3	-2	-5	0,1
Čeperka	3	0	-5	5	-4	5	5	5	-5	1,0
Srch	3	0	-5	-1	5	5	5	-1	-5	0,7
Staré Hradiště	-2	0	-5	-1	0	0	-4	-5	5	-1,3
Opatovice nad Labem	0	0	5	-5	1	1	0	0	-5	-0,3
Průměr mikroregionu	-0,3	0,0	-2,1	-1,5	0,1	-0,2	-1,2	-2,3	-1,8	-1,0

Zdroj: ARIS, vlastní propočty

Z hodnocení ukazatelů finanční bonity vyplynula řada zajímavých poznatků. Hospodaření malých obcí je v čase velmi nevyrovnané. Vyskytují se skokové rozdíly mezi dvěma po sobě následujícími roky. Malé obce nejsou většinou zadlužené. Jejich rozpočet jim neumožňuje vyčlenit větší finanční prostředky na splácení úvěru. Uskutečňují projekty, na které dosáhnou bez úvěru.

Daňové příjmy představují rozhodující příjmy obce. Obec je může ovlivnit velmi málo (jen v oblasti poplatků). Rozdíl mezi výší daňových příjmů na jednoho obyvatele u obcí stejné velikosti je dán především objemem daní z nemovitostí, rozdílnou výší místních a správních poplatků, objemem daní z příjmů fyzických osob ze samostatně výdělečné činnosti, objemem daní z příjmů právnických osob (pokud je právnickou osobou obec) a rozdílem v počtu obyvatel v rámci stejné velikostní kategorie. Nejlepších výsledků v přepočtu daňových příjmů na obyvatele dosáhly obce Dříteč, Stěblová a Opatovice nad Labem.

Nedaňové příjmy jsou úzce propojeny s majetkem obce. Mezi nejčastější nedaňové příjmy patří příjmy z pronájmu majetku. Jejich srovnání informuje o tom, jak obec využívá svůj majetek. Vyšší hodnoty tohoto ukazatele vytváří lepší finanční podmínky pro další rozvoj obce. V tabulce č. 7 vyšších hodnot dosahují obce Opatovice nad Labem a Újezd u Sezemic.

Mezi další zdroje municipálních rozpočtů řadíme dotace. Průzkum se věnuje nenárokovým dotacím, což jsou dotace, o které se musí obec sama aktivně ucházet např. účastí ve výběrových řízeních pro čerpání finančních prostředků z různých programů. Právě získaná výše nenárokových dotací poukazuje na aktivitu vedení dané obce a na schopnost obce realizovat rozvojové projekty. Ve zkoumaném vzorku obcí se o nenárokové dotace ucházejí všechny obce, především však obce Čeperka, Dříteč a Újezd u Sezemic.

Z poměru běžných příjmů a běžných výdajů vyplývá, zda obci po financování základních činností ještě zbývají finanční prostředky na investice či ne. Je důležité, aby provozní výdaje byly kryté opakujícími se příjmy. Tuto skutečnost ve sledovaném mikroregionu nesplňují obce Čeperka a Dříteč.

Kapitálové výdaje znamenají dlouhodobé investice do majetku obce. Podíl kapitálových výdajů na celkových výdajích informuje o investiční aktivitě obce. Na údržbu a rozvoj majetku obce je potřeba vynakládat určitý podíl z celkových výdajů. Obecně se

v ČR doporučuje výše dolní hranice podílu kapitálových výdajů na zhruba 30%. Tuto hranici nesplňuje 8 z 16 sledovaných obcí. Rozdílnost mezi jednotlivými obcemi je především způsobena odlišnými způsoby zajišťování veřejných statků obcemi.

Velikost celkového dluhu a povinnost tento dluh splácet výrazně ovlivní hospodaření obce na řadu let. Proto je nezbytné zvažovat přínosy a časové rozložení každé investice. Vláda České republiky přijala dne 14. dubna 2004 usnesení č. 346 o Regulaci zadluženosti obcí a krajů pomocí ukazatele dluhové služby. Povinností místopředsedy vlády a ministra financí je sledovat zadluženost obcí a krajů a každý rok předávat vládě zprávu o vývoji zadluženosti obcí a krajů. Ministerstvo financí vypočítá každé obci a každému kraji ukazatel dluhové služby. Ukazatel dluhové služby vyjadřuje poměr dluhové služby ke skutečnému objemu dluhové základny pro daný kalendářní rok a vypovídá o schopnosti obce uhradit svůj dluh. Hodnota ukazatele dluhové služby převyšující 30%, naznačuje vysoké zadlužení vzhledem k rozpočtu obce. Toto pravidlo ve vybraném vzorku obcí překračuje Újezd u Sezemic. Obec si v roce 2009 vzala dlouhodobý bankovní úvěr přes 4 mil. Kč, kterým financovala plynofikaci v obci.

Kvalitu rozpočtového oblasti tvoří vztah mezi příjmy a výdaji v daném roce, tedy přebytkové nebo deficitní hospodaření. Přebytek rozpočtu je zdrojem pro další rozvoj obce. Deficitní hospodaření v daném roce je signálem pro přezkoumání příjmové a výdajové skladby finančních prostředků. Celkem 7 obcí z 16 pozorovaných obcí vykazuje deficitní hospodaření. Jedná se o tyto obce: Borek, Hrobice, Libišany, Podůlšany, Ráby, Staré Hradiště a Stěblová.

3.4 Aplikace vybraných ukazatelů majetkové bonity na zvolených obcích

Ukazatele majetkové bonity byly hodnoceny podle tab. 4. Hodnocení těchto ukazatelů ve vybraných obcích je uvedeno v tabulce 9. Konkrétní hodnoty jsou uvedeny v tabulce 8.

V případě ukazatele „Výnosnost majetku“ jsou bodové hodnoty dle tab. 4 hodnoceny opačným znaménkem, tj. odchylky od průměru > 100% mínus, odchylky od průměru < 100% plus.

Zkoumané obce jsou v tabulkách uvedeny ve vzestupném pořadí podle počtu obyvatel. Což umožňuje na první pohled vidět závislosti a odlišnosti způsobené populační velikostí obce.

Hospodaření zejména malých obcí je v čase velmi nevyrovnané. Vyskytují se skokové rozdíly mezi dvěma po sobě následujícími roky. Proto byly pro hodnocení bonity všechny ukazatele spočítány za několik ročních časových období (roky 2007, 2008, 2009, 2010 a výsledné ukazatele bonity jsou počítány z průměrných hodnot tohoto sledovaného období.

Ukazatele majetkové bonity můžeme dělit do dvou podskupin: na ukazatele hodnotící velikost jednotlivých typů majetku a na ukazatele, které hodnotí výnosnost nebo zatížení majetku.

**Tabulka 8 Průměrné hodnoty ukazatelů majetkové bonity Svazku obcí pod Kunětickou horou
v letech 2010 – 2007**

Obec	Celkový majetek na obyvatele (v tis. Kč)	Dlouhodobý majetek na obyvatele (v tis. Kč)	(v %) Výnosnost majetku	(v %) Podíl cizích zdrojů
Újezd u Sezemic	158,10	138,24	1,01	19,19
Podůlšany	107,74	90,08	0,71	4,26
Hrobice	56,16	25,69	0,50	0,40
Bukovina nad Labem	112,87	91,99	0,24	0,19
Stěblová	121,66	88,51	0,53	0,45
Borek	63,61	57,47	0,20	1,18
Kunětice	46,13	38,65	0,52	0,17
Dříteč	339,67	311,36	0,25	2,03
Libišany	137,48	130,59	0,39	13,01
Němčice	124,93	76,89	0,38	21,06
Ráby	46,18	41,12	0,23	0,89

Staré Ždánice	76,97	72,09	0,36	3,93
Čeperka	171,94	144,99	0,11	9,70
Srch	163,27	143,66	0,08	1,85
Staré Hradiště	77,32	63,36	0,35	2,24
Opatovice nad Labem	134,64	99,61	1,82	7,30
Průměr mikroregionu	121,17	100,89	0,48	5,37

Zdroj: ARIS, vlastní propočty

V následující tabulce je uvedeno ohodnocení finanční bonity zkoumaného území podle tab. 4.

Tabulka 9 Hodnocení majetkové bonity Svazku obcí pod Kunětickou horou v letech 2010 – 2007

Obec	Celkový majetek na obyvatele (v tis. Kč)	Dlouhodobý majetek na obyvatele (v tis. Kč)	Výnosnost majetku (v %)	Podíl cizích zdrojů (v %)	Majetková bonita
Újezd u Sezemic	3	3	5	-5	6
Podůlšany	-1	-1	4	2	4
Hrobice	-5	-5	0	5	-5
Bukovina nad Labem	0	0	-4	5	1
Stěblová	0	-1	1	5	5
Borek	-4	-4	-5	5	-8
Kunětice	-5	-5	0	5	-5
Dříteč	5	5	-4	5	11
Libišany	1	2	-1	-5	-3
Němčice	0	-2	-2	-5	-9
Ráby	-5	-5	-5	5	-10
Staré Ždánice	-3	-2	-2	2	-5
Čeperka	4	4	-5	-5	-2
Srch	3	4	-5	5	7
Staré Hradiště	-3	-3	-2	5	-3
Opatovice nad Labem	1	0	5	-3	3
Průměr mikroregionu	-0,6	-0,6	-1,3	1,6	-0,2

Zdroj: ARIS, vlastní propočty

Majetková bonita obcí mikroregionu se s rostoucí populační velikostí zhoršuje (i když je zde řada výkyvů). Je proto velmi obtížné vyvozovat jednoznačné závěry. Menší obce mají většinou nadprůměrný podíl majetku na obyvatele, což je způsobeno relativně vyšší spotřebou fixního majetku u menších obcí (stejně velký obecní úřad potřebuje obec s 500 i s 800 obyvateli).

3.5 Aplikace vybraných ukazatelů rozvojové bonity na zvolených obcích

Rozvojová bonita je rozdělena na dvě části. Vnitřní rozvojová bonita zachycuje aktivitu orgánů obce, zejména práci s rozvojovými dokumenty, spolupráci s ostatními obcemi, spolupráci s místními podnikateli a také projektovou činnost.

Vnější rozvojová bonita se zabývá předpoklady budoucího rozvoje obce. Jedná se o zajištění základních potřeb občanů. Konkrétně je zaměřena na vybavenost obcí technickou infrastrukturou, na přítomnost školských a zdravotnických zařízení, na významné podniky, které se v obci nacházejí a dopravní polohu obce.

Rozvojová bonita je založena na subjektivním sledování sociálních, technických a lokalizačních faktorů. Ty municipalita zabezpečuje sama pro sebe a v kterém samostatně rozhoduje.

Hodnocení ukazatelů rozvojové bonity je jiné než u finanční a majetkové bonity. Zvolené ukazatele umožňují „klasické“ bodové hodnocení, kdy je za přítomnosti jednotlivých zkoumaných prvků určité množství bodů dle jejich závažnosti. Finální hodnoty vnitřní a rozvojové bonity jsou vyhodnoceny podle tab. 4., tak aby hodnoty byly srovnatelné s finanční a majetkovou bonitou. Na základě těchto údajů bude vypočítána celková bonita jednotlivých obcí.

Tabulka 10 Ukazatele pro výpočet rozvojové bonity a jejich hodnocení

	Ukazatel	Složka a jejich hodnocení	Bodová hodnota
	Územní plán	Existence	1 b.
		Aktuálnost – není starší 5 let nebo nevyžaduje významné změny	2 b.
	Strategické dokumenty	Existence	1 b.
		Spolupráce s obcemi - Existují společné projekty	1 b. za projekt, max. 5 b.

Vnitřní rozvojová bonita	Spolupráce s jinými subjekty na rozvoji obce	Spolupráce s podnikateli - Existují společné projekty či společné aktivity	1 b. za projekt, max. 5 b.
	Žádosti o projekty	Podané žádosti o dotace na základě projektu za poslední 3 roky	> 3 žádosti 1 b., > 5 žádostí 2 b.,
Vnější rozvojová bonita	Vybavenost obce technickou infrastrukturou	Vodovod	1 b.
		Splašková kanalizace napojená na ČOV	3 b.
		Plynofikace	2 b.
	Vybavenost obce sociální infrastrukturou	Mateřská škola	1 b.
		Základní škola – 1. stupeň	1 b.
		Základní škola – 2. stupeň	2 b.
		Jiné školské zařízení	2 b.
		Ordinace praktického lékaře	2 b.
		Jiná lékařská ordinace	1 b. za každou další ordinaci, max. 5 b.
	Významné podniky	Podniky s více než 10 zaměstnanci	1 bod za podnik, max. 5 b.

Zdroj: Halásek, D.: A6: Ekonomický potenciál obcí - Teze řešení. Přerov: Vysoká škola logistiky, 2004., s. 33.

Ukazatele rozvojové bonity byly hodnoceny podle tab. 4. Hodnocení těchto ukazatelů ve vybraných obcích je uvedeno v tabulce 11. Konkrétní hodnoty jsou uvedeny v příloze.

Tabulka 11 Hodnocení rozvojové bonity Svazku obcí pod Kunětickou horou v letech 2010 – 2007

Obec	Vnitřní rozvojová bonita	Vnější rozvojová bonita	Rozvojová bonita
Újezd u Sezemic	6	3	9
Podůlšany	4	0	4
Hrobice	7	6	13
Bukovina nad Labem	7	7	14
Stěblová	6	10	16
Borek	6	3	9
Kunětice	8	1	9
Dříteč	8	10	18
Libišany	6	8	14
Němčice	7	4	11
Ráby	8	11	19
Staré Ždánice	8	3	11
Čeperka	13	10	23

Srch	11	13	24
Staré Hradiště	14	14	28
Opatovice nad Labem	15	16	31
Celkem	134	119	253
Na 1 obec	8,4	14,0	15,8

Zdroj: ARIS, vlastní propočty

Rozvojová bonita poukazuje na vyšší míru závislosti hodnot na populační velikosti obce než finanční a majetková bonita. Přesto tuto tendenci růstu na sledovaném území nemůžeme považovat za jednoznačnou. To lze částečně vysvětlit sídelním charakterem zkoumané oblasti. Všechny obce s několika málo výjimkami jsou velmi malé, tudíž slabě vybavené.

Ukazatele rozvojové bonity podávají informace o základních předpokladech obce k využití svých možností. Vyhodnoceny jsou v následujícím textu a jsou seskupeny do několika bloků.

Rozvojové a plánovací dokumenty obce

Pro řízení obce se používá mnoho dokumentů, u větších obcí i více dokumentů naráz. Jejich hlavním přínosem je určení důležitých priorit obce, vymezení funkčního využití území a možnost dalšího rozvoje. Vlastnictví a využívání rozvojových a plánovacích dokumentů obce se projevuje i při žádostech o dotace, kde jsou v některých případech podmínkou samotné žádosti.

Naprostá většina zkoumaných obcí, tj. 15 z 16 obcí využívá územní plán pro plánování rozvoje obce a ani jeden z územních plánů není starší než 5 let. Územní plán je upraven zákonem č. 183/2006 Sb., o územním plánování a stavebním řádu a podle tohoto zákona *stanovuje urbanistickou koncepci obce, řeší funkční využití ploch, jejich uspořádání, časově koordinuje výstavbu a jiné činnosti ovlivňující rozvoj.*⁵¹

Obce využívají Koncepci rozvoje Svazku obcí pod Kunětickou horou. Koncepce vznikla na základě shody obcí na společných záměrech a cílech celého mikroregionu. To umožňuje efektivnější společná jednání a rozhodnutí o rozvoji mikroregionu a jako většímu subjektu to zvyšuje možnosti při žádostech a čerpání státních dotací a dotacích ze strukturálních fondů Evropské Unie. V rámci zpracování strategických opatření rozvoje

⁵¹ Zákon č. 183/2006 Sb., o územním plánování a stavebním řádu, ve znění pozdějších předpisů, § 1.

svazku obcí bylo specifikováno šest hlavních rozvojových aktivit: infrastruktura, ekonomický potenciál, zemědělství a rozvoj obce, lidské zdroje, životní prostředí a cestovní ruch.

Obce jsou také členy Sdružení obcí pod Kunětickou horou. Cílem tohoto sdružení je udržení a rozvoj venkova, snížení dopadu civilizace na přírodu a zachování krajiny.

Obce dále využívají integrovanou územní strategii rozvoje venkova a místní akční skupiny (MAS) regionu Kunětické hory. Cílem místní akční skupiny je zlepšení kvality života v zájmové oblasti MAS Region Kunětické hory a celkové posílení atraktivity této oblasti. Zlepšení podmínek pro život na venkově, efektivnější zhodnocení celkových potenciálů dotčeného území a tím posílení místní ekonomie. Projekty jsou realizovány metodou LEADER, jenž je založena na spolupráci veškerých složek ve venkovském regionu (obce, podnikatelé v zemědělství, v cestovním ruchu, ve službách, zájmová sdružení, spolky, školy, atd.) formou komunitního plánování, což je tvorba a realizace projektů na základě spolupráce zástupců všech subjektů a všech složek obyvatel (děti, mládež, aktivní, senioři).

Obce také využívají Program obnovy venkova. Jedná se o jeden z nejstarších rozvojových dokumentů obcí. Cílem tohoto koncepčního dokumentu je reálná obnova vesnice a venkovského prostoru. Jde především o udržení, obnovu a rozvíjení místních kulturních a společenských tradic, rozvoj hospodářství, obnovu a účelné využití přirozeného produkčního potenciálu okolní zemědělsky využívané krajiny při zachování a rozvíjení její přírodní a estetické hodnoty. Stejným názvem se nazývá i dotační titul, který v současnosti spadá do kompetencí jednotlivých krajů.

Spolupráce obce s jinými subjekty

Obce mezi sebou spolupracují na projektech, které se zabývají technickou infrastrukturou. Především provádějí plynofikaci, vodovody, staví splaškové kanalizace napojené na ČOV. V menší míře spolupracují také v ostatních oblastech. Jde především o kulturní akce, školství, internet, protipovodňové úpravy, podporu zaměstnanosti, zdravotnictví a cestovní ruch.

V oblasti kontaktů s podnikateli mají obce s podnikateli spíše kladné vztahy. Díky nim u většiny obcí funguje i vzájemná spolupráce s místními podniky a podnikateli. Ze strany obce většinou jde o úlevu na poplatcích, levnější pronájem půdy a budovy. Ze strany

podnikatelů se jedná o údržbu komunikací (především v zimních měsících), zapůjčení strojů, jednoduché opravy. Základním předpokladem této spolupráce je, aby obec měla co nabídnout především z oblasti půdy a nemovitostí.

Dotace

Hlavním rozvojovým nástrojem obce je zpracování projektu a žádost o dotaci. Schopnost obce zjistit dotační možnosti a sestavit žádost o dotaci, zpracovat projekt je nezbytným předpokladem oživení obce. Ve sledovaném období všechny obce žádaly o nenárokovou dotaci.

Technická infrastruktura

Přítomnost a kvalita technické infrastruktury je jedním ze základních předpokladů pro fungování obce a udržení jejich obyvatel. Mezi hodnocené složky byly zahrnuty vodovody, kanalizace s napojením na ČOV a plynofikace.

Vodovod se nachází ve všech sledovaných obcích mimo obce Podůlšany. Splašková kanalizace není vybudována u 6 z 16 zkoumaných obcí. Tato oblast je velmi finančně náročná, proto si ji všechny obce nemohou dovolit. Zvláště poté co jsou zadluženy po vybudování plynofikace. Některé obce (Hrobice, Němčice) jsou napojeny na ČOV Pardubice. V daném regionu chybí plynofikace u 5 obcí. Dalším problémem spojeným s plynofikací je napojení všech domů a bytů. V mnoha případech není napojena ani polovina obyvatel, což je způsobeno vysokou cenou plynu, který je lidem prodáván.

Vybavenost obce sociální infrastrukturou

Mateřská škola se nachází téměř v polovině obcí mikroregionu. Při průzkumu základních škol byl rozlišován I. a II. stupeň školy v obci. Pouze v obci Opatovice nad Labem jsou ve škole oba stupně studia. V obcích Čeperka, Dříteč, Srch a Staré Ždánice se nachází školy jen I. stupně studia. Přes dvě třetiny obcí (11 obcí) základní školu nemají, což je pochopitelné vzhledem k jejich malé velikosti. Jiná školská zařízení (např. základní umělecké školy, speciální školy, hudební školy) se ve sledovaných obcích nevyskytují. Střední ani vysoká škola se na území mikroregionu nenachází.

Další dva ukazatelé se zaměřují na zdravotnická zařízení, která jsou lidem v obcích k dispozici. U jedné pětiny obcí (Opatovice nad Labem, Ráby, Staré Hradiště), je evidována přítomnost praktického lékaře. Pokud místní občané potřebují jiná lékařská zařízení (dětský lékař, zubní lékař) musí dojíždět do větších obcí a měst (např. Pardubice, Hradec Králové). Obyvatelé z 12 obcí jsou odkázáni za jakýmkoliv zdravotnickým zařízením dojíždět.

Významné podniky

Významnější ekonomické subjekty jsou velkým přínosem pro ekonomický potenciál obce. Působí jako hlavní zaměstnavatelé v obci, mohou být zdrojem příjmů municipality. Mohou také podporovat prospěšné činnosti v obci a spolupracovat s ní na jejím rozvoji.

Zkoumané území spadá do venkovského prostoru, kde je podnikatelské prostředí jiné než ve městě. Existuje zde mnohem méně velkých podniků. A také je tu více zastoupen primární sektor hospodářství.

Při hodnocení firem byly body přiřazovány za podniky, které zaměstnávají více než 10 pracovníků. Nejvíce těchto podniků se nachází v obci Staré Hradiště. Konkrétně se jedná o firmy ZEAS, a.s. Pod Kunětickou horou (zemědělská výroba), H B B, spol. s r.o. (oprava a údržba motorových vozidel), Galko s.r.o. (galvanické povrchové úpravy kovových dílů) a Dřevotvar St. Hradiště, spol. s r.o. (výroba nábytku).

Ve venkovském prostoru hrají hlavní roli menší podniky (zaměstnávají do 10 pracovníků), avšak jejich vliv na ekonomickou situaci obce v oblasti finanční analýzy je poměrně nízký.

3.6 Celková bonita obcí

Celková bonita obce v rámci území je chápána jako agregovaná hodnota dílčích bonit (finanční, majetkové a rozvojové) vyjádřených jako součty jednotlivých ukazatelů. Přes odlišnost charakteru dat mezi finanční a majetkovou bonitou a bonitou rozvojovou přístup k hodnocení postavení obce v území pomocí srovnání se střední hodnotou ukazatele za území umožňuje získat dílčí bonity ve srovnatelných a agregovatelných

hodnotách. Při výpočtu celkové bonity byly všechny dílčí bonity zahrnuty se stejnými váhami.

Tabulka 12 Celková bonita obcí Svazku obcí pod Kunětickou horou v letech 2010 – 2007

Obec	Finanční bonita	Majetková bonita	Rozvojová bonita	Celková bonita	Celkové pořadí
Újezd u Sezemic	2,6	6	-7	1,6	5
Podůlšany	-0,8	4	-10	-6,8	9
Hrobice	-2,4	-5	-6	-13,4	12
Bukovina nad Labem	-2,7	1	-5	-6,7	8
Stéblová	-1,7	5	-4	-0,7	7
Borek	-3,2	-8	-7	-18,2	16
Kunětice	-3,6	-5	-5	-13,6	13
Dříteč	0,2	11	-2	9,2	2
Libišany	-0,2	-3	-6	-9,2	10
Němčice	-0,7	-9	-6	-15,7	14
Ráby	-4	-10	-2	-16	15
Staré Ždánice	0,1	-5	-5	-9,9	11
Čeperka	1	-2	3	2	4
Srch	0,7	7	3	10,7	1
Staré Hradiště	-1,3	-3	5	0,7	6
Opatovice nad Labem	-0,3	3	6	8,7	3
Mikroregion	-16,3	-13	-48		

Zdroj: vlastní propočty

Všechny tři druhy bonity jsou úzce provázané. Můžeme sledovat, na co je použit určitý druh příjmu a jaký přínos měla tato investice, jak se změnil majetek. Zpětně lze zvažovat vliv majetku na příjmy, výdaje či rozvojové podmínky. Tyto vazby by měly fungovat ve vzájemném souladu a měly by být obsaženy v rozvojových dokumentech.

Nejlépe výsledků celkové bonity dosáhly obce Srch, Dříteč a Opatovice nad Labem. U prvních dvou obcí je to především zásluhou kladných výsledků u majetkové bonity. Obě obce dosahují nadprůměrných hodnot (v porovnání s průměrem zkoumaného mikroregionu) u ukazatelů „celkový majetek na obyvatele“ a „podíl dlouhodobého majetku na obyvatele.“ Pokud budou municipalita s majetkem dobře hospodařit, mohou získat např. příjmy z pronájmu majetku nebo příjmy z prodeje dlouhodobého majetku a

zvýšit tak svoje kapitálové příjmy. Měly by ale dobře zhodnotit situaci z krátkodobého i dlouhodobého hlediska a rozhodnout, zda daný majetek prodat nebo pronajmout.

Obec Opatovice nad Labem dosáhla vyšších výsledků než ostatní obce především u rozvojové bonity. Rozvojová bonita poukazuje na vyšší míru závislosti hodnot na populační velikosti obce než finanční a majetková bonita. Přesto tuto tendenci růstu na sledovaném území nemůžeme považovat za jednoznačnou. To lze částečně vysvětlit sídelním charakterem zkoumané oblasti. Všechny obce s několika málo výjimkami jsou velmi malé (10 z 13 obcí nemá ani 1 000 obyvatel), tudíž slabě vybavené.

Z hodnocení ekonomické situace obcí a aplikace metody bonity plynou následující závěry:

- Hodnocení ekonomické situace stěžuje nestejná kvalita informací. Získat podrobnější údaje za větší počet obcí není jednoduché. Pro dlouhodobou analýzu a identifikaci konkrétních problémů v oblasti ekonomické situace obcí je potřeba zveřejnit v informačním systému MF ARIS více informací a musí být dostupné za všechny obce.
- Při hodnocení ukazatelů dílčích bonit se objevily významné odchylky. Některé malé obce vykazují výrazně nadprůměrné hodnoty. Je komplikované zjistit všechny specifické vlivy na finanční a majetkové hospodaření.
- Malé obce nejsou většinou výrazně zadlužené. Jejich rozpočet jim neumožňuje vyčlenit větší finanční prostředky na splácení úvěru. Uskutečňují projekty, na které dosáhnou bez úvěru.
- Menší obce mají obvykle užší kontakty se svými podnikateli a navzájem více spolupracují. Spolupráce je však na úrovni drobné výpomoci.
- Obce mohou své příjmy ovlivnit aktivní politikou zaměstnanosti, podporou malého a středního podnikání, rozvojem technické infrastruktury, rozvoje sociálního prostředí a zvýšit tak především příjmy z daní z příjmů fyzických osob ze závislé činnosti i osob samostatně výdělečně činných.

- Obce mohou spolupracovat s podnikatelskou sférou. Vytvářet nové projekty na základě principu partnerství.
- Obce mohou své příjmy také ovlivnit počtem obyvatel. Čím vyšší je počet obyvatel, tím vyšší jsou příjmy obce. Obce by měly usilovat o to, aby se k trvalému bydlišti přihlásilo více obyvatel. Obce mohou těmto novým občanům vyplácet za registraci finanční odměnu.
- Pokud budou municipality dobře hospodařit s majetkem, mohou také ovlivnit své příjmy. V kompetenci zastupitelstva je rozhodnutí o prodeji nebo pronájmu majetku. Prodejem majetku dojde k jednorázovému nárůstu peněžních prostředků. Naopak příjmy z pronájmu jsou stabilními příjmy.
- Obce mají možnost získat dotace ze státního rozpočtu, státních fondů a z fondů EU. Záleží jen na aktivitě města, na tom jak využije daných možností.

Závěr

Cílem mojí diplomové práce na téma „Hlavní finanční směry politiky obcí“ bylo zpracovat problematiku hospodaření měst a obcí v České republice.

K naplnění záměru práce byly stanoveny následující dílčí cíle:

1. vymezit postavení a význam municipalit;
2. zvolit vhodnou metodu pro porovnávání hospodaření obcí;
3. charakterizovat hospodaření obcí pomocí zvolené metody;
4. zhodnotit ekonomickou situaci daných obcí.

V obecné části je popsáno postavení a význam měst a obcí. Posilování územní samosprávy obcí je významnou součástí demokracie. Občané mají možnost podílet se na rozhodování veřejných záležitostí a problémů. Vyjádřit se mohou přímo v referendu nebo prostřednictvím volených zástupců v orgánech obce.

Obce se svěřenými finančními prostředky hospodaří podle rozpočtu obce. Ten je schvalován na dané rozpočtové období (kalendářní rok) a při jeho tvorbě se musí obec snažit co nejpřesněji odhadnout výši svých reálných příjmů a velikost svých výdajů. Rozpočet obce je tedy bilance, která porovnává příjmy a výdaje obce. Dlouhodobým cílem hospodaření obce by měl být vyrovnaný rozpočet. Příjmy a výdaje veřejných rozpočtů závazně člení rozpočtová skladba. Bohužel, příjmová stránka obcí je limitována a omezena. Naopak o výdajové části můžeme říci, že takřka nezná hranic. Záleží tedy pouze na rozhodnutí představitelů města, které výdajové programy uskuteční a které nikoliv.

K hodnocení ekonomické situace obcí bylo využito metody určování bonity obcí. Hodnocení bonity umožňuje obci posoudit, jak je na tom ve srovnání s ostatními obcemi. Celková bonita byla stanovena z dílčích bonit, z bonity finanční, majetkové a rozvojové.

Finanční bonita závisí především na rozpočtových ukazatelích. Základem je porovnávání příjmových a výdajových složek. Zabývá se i zadlužeností obce. Majetková bonita vychází ze struktury majetku a posuzuje efektivitu jeho využívání. Rozvojová bonity si všímá především hospodářských, sociálních, kulturních a politických podmínek.

Pro výzkum byl zvolen mikroregion Svazek obcí pod Kunětickou horou, který tvoří 16 obcí.

V praktické části byly vypočítány hodnoty daných ukazatelů jednotlivých bonit. Ukazatelé byly bodově ohodnoceny a byly stanoveny konkrétní hodnoty finanční, majetkové a rozvojové bonity pro územní samosprávné celky. Pomocí vzorce byla stanovena celková bonita pro jednotlivé obce. Na základě těchto informací došlo k hodnocení ekonomické situace obcí.

Použitá literatura

- [1] BINEK, J.: *Hospodaření s majetkem obcí*. Brno, 2008. 189 s. Dizertační práce. Masarykova univerzita, Fakulta ekonomicko-správní.
- [2] HALÁSEK, D., PILNÝ, J., TOMÁNEK, P.: *Určování bonity obcí*. 1. vyd. Ostrava: Vysoká škola báňská – Technická univerzita Ostrava, 2002. 130 s., ISBN 80-248-0159-0
- [3] HALÁSEK, D.: A6: *Analýza ekonomické připravenosti obcí - Teze řešení*. Přerov: Vysoká škola logistiky, 2004. 56 s, projekt WB 29-04 Venkovský prostor a jeho oživení.
- [4] HALÁSEK, D.: A11: *Ekonomický potenciál obcí - Teze řešení*. Přerov: Vysoká škola logistiky, 2005. 50 s., projekt WB 29-04 Venkovský prostor a jeho oživení.
- [5] JURAJDOVÁ, H., SELEŠOVSKÝ, J.: *Účetnictví, daně, audit a financování územních samosprávných celků a organizací neziskového sektoru*. 1.vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2004. 132 s., ISBN 80-210-3583-8
- [6] HAMERNÍKOVÁ, B., MAAYTOVÁ, A.: *Veřejná finance*. 2.vyd. Praha: ASPI, 2010. 340 s., ISBN 978-80-7357-497-0
- [7] KRAFTOVÁ, I.: *Finanční analýza municipální firmy*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2002. 206 s., ISBN 80-7179-778-2
- [8] NOVÁKOVÁ, Š.: *Účetnictví státní správy a samosprávy*. 1. vyd. Praha: Oeconomica, 2006. 231 s., ISBN 80-245-1068-5
- [9] PEKOVÁ, J. *Hospodaření a finance územní samosprávy*. 1.vyd. Praha: Management Press, 2004. 375. s. ISBN 80-7261-086-4
- [10] PEKOVÁ, J. *Hospodaření obcí a rozpočet*. 1. vyd. Praha: Codex Bohemia, 1997. 289 s. ISBN 80-85963-34-5

- [11] PEKOVÁ, J., PILNÝ, J., JETMAR, M. *Veřejná správa a finance veřejného sektoru*. 2. vyd. Praha: ASPI, 2005. 555 s. ISBN 80-7357-052-1
- [12] PILNÝ, J. *Veřejné finance*. 5. vyd. Pardubice: Univerzita Pardubice, 2005. 226 s. ISBN 978-80-7194-963-3
- [13] PROVAZNÍKOVÁ, R.: *Financování měst, obcí a regionů: teorie a praxe*. 2. vyd. Praha: Grada, 2009, 304 s. ISBN 978-80-247-2789-9
- [14] TOTH, P. *Ekonomika měst a obcí*. 1. vyd. Praha: Vysoká škola ekonomická, 1998. 194 s. ISBN 80-7079-693-6
- [15] Zákon č. 2/2003 Sb., o obcích (obecní zřízení); ve znění pozdějších předpisů.
- [16] Zákon č. 250/2000 Sb. o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů; ve znění pozdějších předpisů.
- [17] Zákon č. 250/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů; ve znění pozdějších předpisů.
- [18] Zákon č. 243/2000 Sb., o rozpočtovém určení daní; ve znění pozdějších předpisů.
- [19] Zákon č. 565/1990 Sb., o místních poplatcích; ve znění pozdějších předpisů.
- [20] Zákon č. 634/2004 Sb., o správních poplatcích; ve znění pozdějších předpisů.
- [21] Zákonem č. 183/2006 Sb., o územním plánování a stavebním řádu.
- [21] Vyhláška č. 323/2002 Sb., o rozpočtové skladbě - Příloha
- [21] Stránky Svazku obcí pod Kunětickou horou, dostupné z <<http://www.svazekpkh.oblast.cz>>

Seznam tabulek

Tabulka 1 Ukazatele pro výpočet finanční bonity a jejich hodnocení.....	35
Tabulka 2 Ukazatele pro výpočet majetkové bonity a jejich hodnocení.....	36
Tabulka 3 Vazby mezi dílčími bonitami.....	39
Tabulka 4 Bodová hodnocení odchylek od střední úrovně.....	40
Tabulka 5 Vývoj počtu obyvatel Svazku obcí pod Kunětickou horou v letech 2007-2010	44
Tabulka 6 Průměrné hodnoty ukazatelů finanční bonity Svazku obcí pod Kunětickou horou	50
Tabulka 7 Hodnocení finanční bonity Svazku obcí pod Kunětickou horou v letech 2010 – 2007.....	51
Tabulka 8 Průměrné hodnoty ukazatelů majetkové bonity Svazku obcí pod Kunětickou horou	54
Tabulka 9 Hodnocení majetkové bonity Svazku obcí pod Kunětickou horou v letech 2010 – 2007.....	55
Tabulka 10 Ukazatele pro výpočet rozvojové bonity a jejich hodnocení.....	56
Tabulka 11 Hodnocení rozvojové bonity Svazku obcí pod Kunětickou horou v letech 2010 – 2007.....	57
Tabulka 12 Celková bonita obcí Svazku obcí pod Kunětickou horou v letech 2010 – 2007.....	62

Seznam obrázků

Obrázek 1 Příjmy územního rozpočtu v České republice (obecné schéma).....	20
Obrázek 2 Výdaje územní rozpočtů v České republice (obecné schéma).....	24
Obrázek 3 Svazek obcí pod Kunětickou horou.....	42

Seznam zkratk

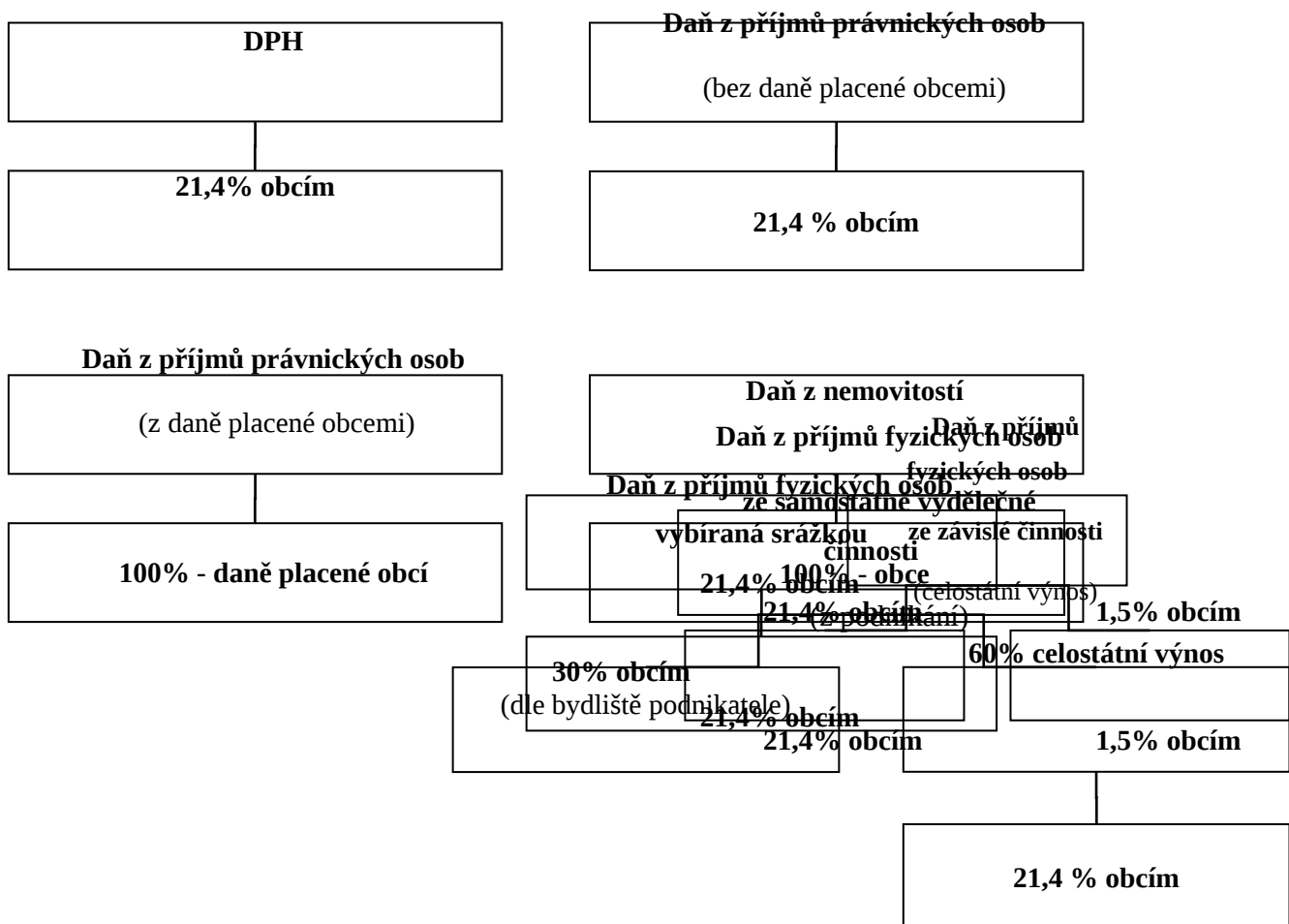
ARIS	Automatizovaný rozpočtový informační systém
CB	Celková bonita
ČR	Česká republika
ČSÚ	Český statistický úřad
CB	Celková bonita
ČR	Česká republika
DPFO	Daň z příjmu fyzických osob
DPH	Daň z přidané hodnoty
DPPO	Daň z příjmů právnických osob
EU	Evropská unie
FB	Finanční bonita
IS	Informační systém I
FO	Fyzické osoby
OS	Organizační složka
PO	Právnická osoby
MB	Majetková bonita
MF	Ministerstvo financí
RB	Rozvojová bonita

Seznam příloh

Příloha č.1: Schéma rozpočtového určení daní pro obce, platné od 1.1.2008

Příloha č. 2 Výpočet ukazatele dluhové služby

Příloha č.1: Schéma rozpočtového určení daní pro obce, platné od 1.1.2008

Zdroj: MF ČR, vlastní zpracování

Příloha č. 2 Výpočet ukazatele dluhové služby

Číslo řádku	Název položky	Odkaz na rozpočtovou skladbu
1	daňové příjmy (po konsolidaci)	třída 1
2	nedaňové příjmy (po konsolidaci)	třída 2
3	přijaté dotace – finanční vztah	položka 4112 + 4212
4	dluhová základna	ř. 1 + ř. 2 + ř. 3
5	Úroky	položka 5141
6	splátky jistin a dluhopisů	položky 8xx2 a 8xx4
7	splátky leasingu	položka 5178
8	dluhová služba	ř. 5 + ř. 6 + ř. 7
9	UKAZATEL DLUHOVÉ SLUŽBY	ř. 8 děleno ř. 4

$$\frac{\text{dluhová služba}}{\text{dluhová základna}} \times 100 = \text{ukazatel dluhové služby (\%)}$$

